"Özümüz İKTA, gönlümüz HAK'ta, yüzümüz HALK'ta, sözümüz YEKTA."

İKTA DERGİSİ

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları

Yıl: 2 •Sayı: 13 •Kasım 2026

DERGİMİZ

1

YAŞINDA

Bir Resim ve Düşündürdükleri / 1

Başlarken / 3

Ben Kimim?
ALİ KÜÇÜKDAĞLI / 4

Aşk Ateşi
ŞİİR / 7

Dinimiz Nasıl Bir Aile İstiyor? (2)
PROF. DR. İSMAİL HAKKI ÜNAL / 8

Danimarkalıların Yaşam Sanatı
EDA BAYAR / 10

Kopuş Bazen Gitmek Değil, Kendine Dönmektir
YUSUF ÇELİK / 11

Aslan İle Eşek
FABL / 13

Yedi Güzel Adam
ÖMER ÇAĞLIN / 14

Ölmezmişsin
HAŞİM KALENDER / 18

İnsan Kitap ve Topluma Dair Güzel Sözler / 19

Adam!!!!...
AYHAN AYGÖRDÜ / 20

Mutluluğun Sırrı
SONGÜL CÖMERT / 21

Sayılardan Manaya Doğru Denetimin Felsefeyle Buluştuğu Yer
ALİSA ÇİÇEK AKYOL / 22

Edebiyat Bulmaca / 24

Batman Girişimci Kadınlar Derneği Başkanı Gülhan Bağrıyanık İle İkta Dergisi İçin Bir Söyleşi / 26

Sesleniş
ARAFAT ARIK / 30

Bağımlılık: Özgürlüğe Giden Yol (3)
GÖKHAN SEVİNÇ / 31

Sapere Aude... Ya Ulû'l-Elbâb... Akıl Yaşta Değil, Baştadır..!
MEHMET YUMRUTAŞ / 34

Anadolu İrfanı ve İkta Dergisi
AHMET SANDAL / 36

İnsan Kitap ve Topluma Dair Veciz Sözler / 38

Kökümüz Anadolu, Yolumuz Gelecek
RABİA BERAY ÇAĞLIN / 39

Su ve Çeşme Kültürü
ALİ ŞAHİN / 40

Kasım 2025-Kasım 2026 (Bir Yılda Ön Kapakta Hangi Konulara Dikkkat Çektik) / 42

Derneğimizin Faaliyetlerinden Kareler / 46

Aşağı Ovacık Köyünün 1955 – 1960 Yılları Arası Durumu Yaşamın Şiirlere Dökümü - IV
MEHMET (AKKAŞ) GÖRGÜLÜ / 47

İNSAN KİTAP VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI DERNEĞİMİZİN YÖNETİM KURULU

Ahmet SANDAL
Başkan
(Denetçi / Şair Yazar)

Bünyamin GÜRSAÇTI
Başkan Yardımcısı
(Avukat)

Yılmaz KAYA
Başkan Yardımcısı
(Mühendis)

Sabahattin TURAN
Sekreter
(Mühendis)

Safa Berat ARIK
Sayman
(Avukat)

İKTA-DER

İNSAN KİTAP VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI DERNEĞİ

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneğimizin logosunda,
mavi ve yeşil renklerin tonları hakimdir.
Bu renkler "umudu, huzuru ve güveni" temsil eder.
Logoda daire "Dünya"yı temsil eder.
Dünya bir okuldur.
Daire ortasında kollarını açan "İlim Ehli öğretendir.
Dairenin etrafındaki insanlar, çocuklar, gençler ve yetişkinler öğrenendir.
Sevgili Peygamberimizin şu Hadis-i Şerif'i rehberimizdir:
"Ya öğrenen ol, ya öğreten ol, ya dinleyen ol ya da ilmi seven ol.
Fakat sakın beşincisi olma. Yoksa helak olursun"
Allah bizleri bu dairedeki insanlardan eylesin.
Amin

Bir Resim ve Düşündürdükleri

Resimde İKTA Dergimizin bir sehpa ya da masaya daire şeklinde konulmasından oluşan bir yelpaze görüyorsunuz.
O yelpaze ki, 12 derginin bir araya gelmesidir.
O yelpazede neler neler var? Ruhumuzu serinletici, ufkumuzu aydınlatıcı ve dimağımızı geliştirici öyle güzel yazı ve şiirler var ki Dergimizin 12 sayısında da, ben tüm bunları "Hikmetin bir tezahürü" görüyorum. Bu cümleyi böyle sarf etmemdeki maksat, bu 12 Dergi benim eserim değildir. Bizim eserimiz değildir. Hikmet'in bir yansımasıdır. Buna, yani bu söylediklerime tüm kalbimle itibar ediyor ve inanıyorum. Dilimle değil, yüreğimde konuşuyorum. Elhamdülillah.
Dergimizin tamamını Hikmet'in bir yansıması olarak beyan ettik. Peki, "Hikmet nedir?" Bunu Türkiye Diyanet Vakfı tarafından çıkartılan İslam Ansiklopedisinden alıntılarla açıklayalım: "Kur'ân-ı Kerîm'de hikmet, on yerde kitap kelimesiyle beraber olmak üzere yirmi defa geçmektedir; ayrıca üç defa "mülk", birer defa da mev'iza, hayır, âyet kelimeleriyle birlikte kullanılmıştır; "hikmetün bâliga" terkibi ise bizzat Kur'ân-ı Kerîm'i ifade eder. Bu kelimelerin hikmetle birlikte kullanılması, hikmetin hangi anlama delâlet ettiği hususunda çeşitli yorumlara yol açmıştır. Bu iki kelimenin anlamını birbirine daha da yaklaştıran Cevherî, hikmetin ihkâmla bağlantısı sebebiyle hakîm kelimesine hem "işleri gereği gibi sağlam ve kusursuz yapan" hem de "âlim ve ilmî hüküm sahibi" mânalarını vermektedir. İshak b. İbrâhim el-Fârâbî ise hikmetin anlamını kısaca "mânaları idrak etmek" şeklinde açıklamaktadır. Râgıb el-İsfahânî ise hikmet terimini "ilim ve akılla gerçeği bulma" şeklinde tanımlamaktadır. Kur'an terminolojisine dair günümüze ulaşmış en eski metinlerden biri olan Mukātil b. Süleyman'ın el-Vücûh ve'n-neẓâ'ir adlı eserinde hikmetin beş "vech"i olduğu belirtilmektedir. 1. Kur'an'da emir ve nehiy kipleriyle geçen öğütler. 2. Anlayış (fehm) ve ilim anlamında hüküm. 3. Nübüvvet. 4. Kur'an'ın tefsiri. 5. Bizzat Kur'an."
Bir Hadis-i Şeriflerde Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed (asm) "Hikmet, değerli bilgiler müminin yitik malıdır, onu nerede bulursa almaya daha hak sahibidir" buyurmaktadır.
Bu anlatılanlardan anlaşılmaktadır ki, "Hikmet, hayatın içerisinde bizzat mevcut olan ve hem hayırlı ve hem de faydalı her şeydir." Sırf faydalı şeyler Hikmet değildir, hem faydalı ve hem de hayırlı her şey Hikmet'tir." Bir örnek vermek gerekirse, bir kişi bir bahçeye girdi ve o bahçeden bir elma çaldı ve ondan faydalandı. Bu Hikmet değildir. Ancak bir başka kişi alın teriyle bahçesinde bir elma yetiştirdi ve ondan faydalandı. Bu Hikmettir. Buna göre bir kişinin haramdan bir fayda elde etmesi Hikmet değildir. Bir kişinin helalden fayda elde etmesi Hikmettir. Faydasız bir şeyde Hikmet yoktur. Mesela, dedikodu ve gıybet faydasızdır. Onda Hikmet yoktur. Ancak Hakkı ve Sabrı tavsiye eden her öğüt, her söz, faydalıdır ve Hikmet in tezahürüdür.
Ve bizler, Vallahi ve Billahi, bu Dergiyi çıkartmakta tek bir maksadı esas aldık. O da Hakkı ve Sabri tavsiyedir.
İşte bundan dolayıdır, ben Dergimizin 12 sayısının da yer aldığı yelpaze şeklindeki resime bakarak dedim ki, " bu Derginin her bir sayısı ve toplamda 12 sayısı, 1 yıllık icmali, Hikmetin bir yansımasıdır."
Bu yansıma ve bu tezahür, inşallah, ebediyete dek sürecektir.
Vesselam.

İNSAN KİTAP VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI (İKTA) DERGİSİ

"İnsan, İlim, İrfan, Kitap, Kültür, Eğitim ve Toplum"

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği adına
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ahmet SANDAL

Başyazar
Ali KÜÇÜKDAĞLI

Yıl: 2
Sayı: 13

Abone Bilgileri
Dergimize abone olmak isteyenlerin, 1 yıllık abonelik ücretini aşağıda belirtilen IBAN numarasına peşin olarak yatırmaları gerekmektedir.

Abone Bedeli
Aylık: 200 TL
Yıllık: 2.400 TL

Banka Hesap Bilgileri
Banka: Türkiye Emlak Katılım Bankası
Şube: Kızılay Şubesi
IBAN: TR93 0021 1000 0008 1440 1000 01
Açıklama: Ad Soyad – Dergi Aboneliği

İdare Yeri
Eti Mah. Toros Sok. No:1/7
Çankaya/Ankara

Tasarım ve Baskı
Arcs Dijital Matbaacılık
Zübeyde Hanım Mah. Tunahan İş Hanı 101/2D
Altındağ/ANKARA
Basım Tarihi: Kasım 2026

ISSN: 3108-5512

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği web sitesi: www.iktader.org.tr
E- Posta: insankitaptoplum@gmail.com

"Bu dergideki yazıların idari ve yasal sorumlulukları yazarlarına aittir."

بسم الله الرحمن الرحيم

Başlarken

Ahmet SANDAL

Kainatı yaratan ve Bizleri var eden Yüce Rabbime (cc) hamd ve sena, âlemlerin iftiharı iki cihan sultanı sevgilimiz Hazreti Muhammed'e (asm) salat ve selam olsun. Allah'ın (cc) izni ve yardımıyla Dergimizin 13. sayısı da çıktı, elhamdülillah.

Dergicilikte 1 yılı doldurduk. İlk sayımızda, başlarken kısmında "Artık mü'minler, sadece Allah'a güvenip dayansınlar." (Al-i İmran Suresi 122) ayetiyle başlamıştık. Yine bu ayetin hikmet ve sırrıyla hareket ediyoruz. Yüreğimin tüm samimiyetiyle tekrar ifade ediyorum ki, "yalnız ve yalnız Allah'ın izni ve yardımıyla çıkıyor bu Dergi."

Elbette, her yerde ve her işte olduğu gibi Dergicilikte de "heves kırıcılar ve heyecan vericiler" iki zıt kutubu oluşturmaktadır.

Bu hususu açıklama sadedinde, son bir yılda yaşadıklarımın özeti aşağıdaki sözlerimde saklıdır.

"Birkaç ay önceydi. Bir Hoca ya da Alim kılıklı birine Dergimizi hediye ettim. Çok lakayt ve ilgisiz şekilde Dergiyi aldı ve yorum dahi yapmadı. Küçümsedi belki de. Çünkü Dergimiz İKTA samimi bir ruh ile hazırlanan oldukça mütevazı bir Dergi.

Geçen gün, bir pastaneye bir sabah kahvaltısı için girdim. Girerken kasadaki görevliye. İKTA Dergimiz hediye ettim O sırada bir garson dergiyi göz ucuyla inceledi ve bana çayları bırakırken "çok hayırlı işler yapıyorsun. Derginizi bugün satır satır okuyacağım" dedi.

Bu duyduklarım ile mutlu oldum ve Dergimizin yeni sayılarını çıkartmada heyecan duydum.

Bu Ülkede alim ya da hoca sanılanların bir kısmı sıfır irfan sahibidir. Alim sayılmayanların bir kısmı da Anadolu İrfanına sahiptir. Selam olsun Anadolu İrfanı Sahiplerine!"

Evet, dikkat çektiğim husus bu. Dikkat çektiğim husus Anadolu İrfanı.

"Anadolu İrfanı" nedir? Bu hususta ayrıntılı açıklamalar Dergimizin ilerleyen sayfalarda mevcuttur. Bunu burada en kısa ve en özlü şöyle açıklayabiliriz: Benim şahsi görüşüme göre Anadolu İrfanı, "ümmi diye bildiğimiz, ya da bir şey bilmez sandığımız Anadolu'nun okumamış garibân insanının, yüreğinde iman ve vatan sevgisi olan insanımızın Dünya'ya ve olaylara saf ve mübarek bir halde İslâmî bakışıdır."

Başlarken kısmında, kısaca bu hususlara dikkat çekerek huzurlarınızdan ayrılıyorum.

Dergimizin seney-i devriyesinde çıkardığımız bu 13. sayıda, "geçen bir yılık sürede, yazılarımızın nelerden oluştuğu, kimler hangi konuda yazdı, Dergimizde sıkça yazan şair ve yazarların resimleri ile genel olarak İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneğimizin hedef ve faaliyetlerinin nelerden ibaret olduğu ve benzeri hususlara" yer vereceğiz. Bu sayı bir nevi bir albüm ya da bir arşiv mahiyetinde olacaktır. Tabi yine rutin bir şekilde yazarlarımızın bu sayı için gönderdiği yazı ve şiirler de bu sayıda yer alacaktır.

Bir hususu daha belirtmek istiyorum. Dergimizin ilk sayısında yani Kasım 2025 sayısında reklama yer vermemiştik. Bu sayıda, Kasım 2026 sayısında da reklam almadık iç kapaklara.

Hayırlısı olsun.

GÖNÜL ÇEŞMESİ

Ali KÜÇÜKDAĞLI

E. Eğitimci, İlahiyatçı, Dergimizin Başyazarı.

Ben Kimim?

Merhabalar Kıymetli Dostlarım,

Allah'ın (cc) selamı üzerinize olsun.

Bu yazıyı kaleme almadan önce çok düşündüm. Acaba nasıl bir başlık atmalıyım ki; hem ilgi çekici olsun, hem de konumuzun daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunsun. Sonunda, yukarıdaki soru ifadesini kullanmaya karar verdim.

Peki ama neden? Çünkü hem bireysel hem de toplumsal yaşantımızda büyük değer kayıpları ve nitelik erozyonu gerçekleşiyor da ondan. Bu sebepledir ki, kimlik arayışına ihtiyacımız olduğu gerçeğinden hareketle, sohbetimize bu soruyu sorarak başlamayı uygun gördüm. Elbette ki cevap ararken değişik örnekler sunarak, yorumu sizlere bırakmak istiyorum.

İlk olarak; kişiliğimizi ve kimliğimizi nasıl kaybettik? Onu açıklamak gerekir diye düşünüyorum. Pek tabiidir ki; bunun için de çok bilinen ve etkileyici nitelikte olan "karınca" örneğini vermek yerinde olacaktır sanırım.

Fabl sanatından bir örnektir. Ancak, ibret alınacak bir hikayedir: mal'um-u alileriniz Hz. İbrahim (as) devrin putperest ve zalim hükümdarı Nemrut tarafından ateşe atılmıştır. Bu esnada; olayı duyan bir karınca, ağzına bir damla su almış, büyük bir gayretle yola koyulmuştur. Karşısına çıkan kişilerden bazıları, ona sormuşlardır. "Böyle telaşlı nereye gidiyorsun Ey Karınca?" Cevap veriyor: "İbrahim'i ateşe atmışlar. Onun ateşini söndürmeye gidiyorum." Gülerek uyarmışlardır. "Bu bacaklarla nereye kadar ulaşabilirsin? Hem, bir damla su ne işe yarar?" Karınca, şu hayret edici cevabı vermiştir: "Tarafım belli olsun, ben İbrahim'in tarafındayım."

Evet Sevgili Dostlar,

Bu hikaye bizlere, kayıpların gerçek nedenini ve ortaya çıkış şeklini anlayabilmemiz noktasında bir ipucu olmalıdır. Sizlere de öyle geliyor değil mi? Küçücük bir karınca dahi kendine bir yön belirlemiş ve bir davanın tarafı olmuş iken; bizler kendimize şu soruyu sorsak, ne cevap bulabiliriz acaba? "Dünya ile ahiret yaşamları arasındaki tercihimizi hangi taraftan yana kullanıyoruz?"

Aslında, cevabını hepimiz biliyoruz, ama net bir şekilde ifade etmeye hiç birimizin ne niyeti, ne de cesareti vardır.

Temel davamız "İla kelimetullah" (Allah'ın ismini yüceltmek) olmasına rağmen, "üç günlük" dünya yaşamında mutlu olabilmek için hayat standartlarımızı yükseltmek uğruna her şeye katlanıyoruz.

Bu durumu isterseniz, İsmet Özel'in yorumuyla gözlemleyelim.

İsmet Özel'in "dünya cenneti" şeklindeki yaklaşımı, temelde islami bir perspektif'e dayanır. Özel, "Dünya mü'minin zindanı, kafirin cennetidir." Hadis-i şerifini sıklıkla referans gösterir. O'na göre; gerçek cennetin bu dünyada aranması zehirli bir fikirdir. Mü'min için dünya bir hasret yeridir ve cennet beklentisi ancak ahiret ile ilişkilidir.

Özel, mü'minlerin dünya hayatını bir imtihan ve zindan olarak algılaması gerektiğini savunur. "Es Geçtim Dünyadaki Cenneti" gibi ifadeleriyle; dünyevi rahatlık, konfor veya dünyevi bir ütopyayı idealize etmenin, islami teslimiyet ve ahiret inancı ile çeliştiğine dikkat çeker.

Özel'e göre; "cenneti gerçekten özlemek ve bu uğurda dünyevi zevklerden vazgeçebilmek, imanın ve hatta şahadetin temel şartlarından biridir.

İşte Böyle Saygıdeğer Dostlarım,

Düşünür – Şair büyüğümüzün de ifade ettiği gibi, galiba bizler tarafsız kaldık yahut da hangi tarafta olduğumuza karar veremiyoruz. Pek tabiidir ki bu durum da bizi kimlik kaybına uğratıyor. Hem Allah'ın (cc) sevgisinden ve rızasından uzaklaştıyoruz, hem de insani olarak birbirimizden. Şahsiyetli bir duruş sergileyemiyoruz.

Yeri gelmişken, taraftarlığı açık bir şekilde ortaya koymanın insana neler kazandıracağını, tarihi bir şahsiyetin yaşamından bir örnekle açıklayalım o zaman.

Kahramanımız; Bursa'da, etrafında külliyesiyle tanınan Emir Sultan türbesinde medfun, aynı isimle bilinen zattır. Asıl adı Muhammed Şemsettin Bin Ali'dir (1368-1429). Buhara'da doğmuştur. Osmanlıların kuruluş döneminde Bursa'da yaşamıştır. Peygamber soyundan (seyyid) gelen büyük bir islam alimi ve mutasavvıfıdır. Emir Sultan, Osmanlı Padişahı Yıldırım Beyazıd'in kızı Hundi Fatma hatun ile evlenmiş ve sarayın damadı olmuştur. Bu evlilik neticesinde (Emir Sultan) olarak anılmaya başlanmıştır.

Bu kadar bilgilendirmeden sonra gelelim konumuza. Emir Sultan; tasavvufi kişiliğinin yanısıra tefsir, hadis ve kelam ilimlerinde de derin bilgiye sahip bir islam alimidir. Kendisini halktan soyutlamamış, çömlekçilik yaparak geçimini temin etmeye çalışmıştır. Halkla iç içe yaşamış, onlara İslam'ın öğretisini hem sözleriyle hem de davranışlarıyla açıklayıp örnek olmuştur. Zaman zaman hükümdarlarla (I.Murat, Yıldırım Beyazıd, Çelebi Mehmet) birlikte savaşlara katılmış ve manevi şahsiyetiyle destek olmuştur.

Bir gün bu zatı kıskananlar; iftira atarak, onu gözden düşürmek için toplumsal bir olayla ilişkilendirmişler ve o zamanın mahkeme ortamına çıkarılmasını sağlamışlardır. Bunu duyan dostları, lehinde şahitlik yapmak için Kadı'nın huzuruna varmışlardır. Hazirun arasında; eşi, talebelerinden bir kaçı ve savaşta bulunan kişilerden bazıları (ki o anlarda savaş durumu da mevcuttu), şu savunmalarda bulunmuşlardır: olayın gerçekleştiği gün ve saatte Sevgili eşi, Emir Sultan'ın kendisinin yanında olduğunu belirtmiştir. Öğrencileri, ders meclisinde karşılarında olduğunu söylemişlerdir. Savaştan dönenler ise, onu savaş meydanında gördüklerini açıklamışlardır.

Bu örnek bizi yanlış bir düşünceye götürmesin ama (çünkü, mekandan münezzeh olan tek varlık Allah'dır) anlatılmak istenen şudur; Allah'ın rızasını kazanmış olan bir kimse, insanlar arasında da o kadar etkili ve saygıdeğer bir yere sahip olur ki, birçok kimlikle görüntülenir ve sahiplenilir. "Allah sevdiği kulunu insanlara da sevdirir." sözü boşuna söylenmemiştir.

Yukarıdaki örneğimizde, Allah dostu bir zatın, birkaç kimliği olduğu açıklanırken; buradan aldığımız ilhamla, kendimize şu soruyu sorabilir miyiz: "O halde biz niçin bir tek kimliğimizi ortaya koyamıyoruz ?", " Müslüman gibi yaşayıp Müslüman gibi Allah'ın huzuruna çıkmalıyız. Çünkü biz Müslümanız, diyemiyoruz." Cevabı apaçık ortadadır. Yorum sizin.

Sözü daha fazla uzatmadan, sorunları da fazla büyütmeden "derdin çaresini" bulmaya çalışalım. Peki ne yapalım? Öncelikli olarak; inançlarımızı içselleştirelim, nefsimizde yaşamaya çalışalım. "İnandığın gibi yaşamaz isen, yaşadığın gibi inanmaya başlarsın." uyarısına kulak tıkamayalım. "Müslüman birey" olmanın gayretine girişelim. (Şunu unutmayalım ki, bu dünyadan Allah'ın huzuruna yalnız gideceğiz) Ancak o zaman, Allah'a(cc) kul Resulü'ne (asm) ümmet olma bilincine ulaşabiliriz. Böylece, gerçek kimliğimizi bulabiliriz.

Sorunlarımıza bir başka açıdan baktığımızda, şu eksiğimizi göz ardı edemeyiz.

Okumuyoruz, dolayısıyla gidişatı yorumlayamıyoruz. Yüce Rabbimiz (cc) niçin vahyini "oku" emriyle başlatmıştır? Hiç düşünüyormuyuz? Çünkü; Allah'ın verdiği akıl, göz, kulak ve kalp nimetlerinin en doğru bir şekilde değerlendirilmesi için "okumak" gerekir. Yani, "okumak" öğrenmenin anahtardır. Sadece kitabi olarak değil, hayati olarak da (kainatı)okumalıyız. Yüce Allah (cc) Kur'an'ında sıkça uyarmıyor mu? "Aklınıza niçin kullanmıyorsunuz?", "Görmüyor musunuz?", "İşitmiyor musunuz?", "Çevrene bir bak, bir bozukluk görüyor musun?"

Evet Sevgili Dostlar,

Yukarıda da belirttiğimiz gibi; okumaz isek, yorumlayamayız. Sohbetimizin sonuna yaklaşırken, biraz da yaşantımızdan ve güncel olaylardan bahsedelim.

Bendeniz kardeşiniz; çocukluğunda çok yoğun iş ve okul programı olduğu halde, zaman zaman mahalle yahut okul arkadaşları ile buluşur, onların oyun ve sohbet ortamlarına katılırdı. Konuşmalarımızın ana teması "Kitap okuma" üzerine olurdu. Kaç kitap okuduğumuzu, isimlerini soruştururduk. Sanki, kitap okuma konusunda yarışırdık. Mahcup olmamak için, boş zamanlarımızda "o günün kısıtlı imkanlarıyla" temin ettiğimiz kitapları okumaya çalışırdık.

Bu arada, hemen belirteyim. Her zaman bir özlem içinde yanıp tutuşmuşumdur. Maddi imkanlarımı seferber edip, dostlarla ortak bir buluşma noktası temin ederek, en az ayda bir yahut haftada bir kez bir araya gelip, "okuma ve yorumlama zamanları" düzenleme fırsatını bir gün bulacağımı düşünmüşümdür. İnşallah, derneğimiz ve dergimiz aracılığıyla bu fırsatı yakalayacağız. Çok şükür bir takım faaliyetler gerçekleştiriyoruz ama daha da çoğaltmalıyız bu çalışmaları. Bunu da başaracağımıza inancımız tamdır elhamdülillah.

Bir çoğumuzun da gözlemlediği gibi, insanları piknik ortamlarından okuma ortamlarına yönlendirmemiz gerekir (ki dostluk adına gerçekleşen toplantılarda sadece mideler dolmasın, aynı zamanda zihinler ve yürekler de dolsun.)

Yine, geçmişte yaşanmışlığı olan bir hikaye ile sohbetimizi sonlandırmak istiyorum.

Üniversite yıllarımızda, toplumsal kargaşaların yoğunlaştığı bir dönem yaşadık. Maddi- manevi büyük kayıplarımız oldu. Bir askeri müdahale ile ortam duruldu. Rahatladık. Ancak, mutlu olduk mu? Ben, kendi adıma söylüyorum. Maalesef hayır. Nedeni ? Önceden bir davamız vardı. İslam davası, Türklük davası, sosyal adalet (hak- hukuk)-davası. Aidiyet duygumuz vardı. Bütün bunları kaybettik. Safahata daldık. Şimdi hala bunun etkisinde miyiz? Yorumu sizlere bırakıyorum.

Sözün özü;

Kur'an'a göre Müslüman nasıl olmalıdır?

Hz. Aişe ye (ra), Peygamberimizin (asm) vefatından sonra Müslüman olmuş bir zat şöyle sordu: "Ey mü'minlerin annesi! Bana Allah'ın (cc) Resulü'nü anlatır mısın? Nasıl bir insandı?" Hz.Aişe (ra) şöyle cevap verdi : "O , yaşayan Kur'ân dı. Onun ahlakı, Kur'an ahlakıdır." O (Sevgili peygamberimiz 'asm'), bizim örneğimizdir.

İhlaslı bir Müslüman'ın "kimlik kartı" nda, önderinin sıfatında olduğu gibi, "El- Emin" yazmalıdır. Sevgili peygamberimizin (asm) dilinde ideal Müslüman, "iyi niyetlidir; inancında, düşüncesinde, söz, iş ve ibadetlerinde samimidir."

Son söz Kur'an'ındır.

Konularına göre; Yüce Rabbimiz (cc) ayetlerinde şu açıklamalarda bulunmuştur:

TESLİMİYET VE SAMİMİYET

"Ey iman edenler! Allah'a karşı, O'na yaraşır bir saygıyla saygılı olun ve ancak Müslümanlar olarak can verin." (A-li imran suresi, 102. ayet)

ALLAH GÜVEN VE TEVEKKÜL

"İnsanlar onlara; 'düşmanınız olan insanlar size karşı bir ordu topladılar, onlardan korkun dediler. Bu, onların imanını artırdı da: 'Allah bize yeter.' 'O ne güzel vekildir!' dediler." (A-li imran suresi, 173. ayet)

DURUŞ VE İSTİKAMET

"Müslüman erkekler, Müslüman kadınlar, Mümin erkekler, Mümin kadınlar,... Allah'ı çokça anan erkekler, çokça anan kadınlar var ya; işte Allah, bunlar için bir bağışlanma ve büyük bir mükafat hazırlamıştır." (Ahzap suresi, 35. ayet)

HAK VE ADALET

"Ey iman edenler! Kendinizin veya anne babanızın ve akrabalarınızın, aleyhine bile olsa adaleti ayakta tutun. Allah için şahitlik eden kimseler olun. (insanlar) zengin olsunlar, yoksul olsunlar Allah onlara sizden daha yakındır. Öyleyse siz hislerinize uyup adaletten ayrılmayın. Eğer (şahitlik ederken) gerçeği çarpıtırsınız veya (şahitlikten) yüz çevirirseniz, şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır." (Nisa suresi, 135. ayet)

SOSYAL SORUMLULUK VE YARDIMLAŞMA

"Mü'minler ancak o kimselerdir ki; Allah anıldığında kalpleri titrer, kendilerine Allah'ın ayetlerini okunduğunda bu onların imanlarını arttırır ve onlar yalnızca Rablerine tevekkül ederler (güvenirler)." (Enfal suresi 2. ayet)

"Onlar namazlarını dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden Allah yolunda infak ederler (harcarlar)." (Enfal suresi, 3. ayet)

Kalın Sağlıcakla... Allaha Emanet Olunuz.

Ali KÜÇÜKDAĞLI

E. Eğitimci, İlahiyatçı, Dergimizin Başyazarı.

Aşk Ateşi

Şu garip hayatın acı zevkinden
Uhrevi alemi anmalıyım ben
Ömür dedikleri zaman içinde
Kendimi mezarda sanmalıyım ben

Aşkımla imanım nefsimi yaksa
Sabrımdan şu dağlar eriyip aksa
Zikrimden melekler telaşa kalksa
İman denizinde kanmalıyım ben

Şu sabrın sırrını bir çözebilsem
Hakkın esrarına bir erebilsem
Kendimi Rahmana tam verebilsem
Aşkın ateşiyle yanmalıyım ben

Benlikten kurtulsam bir teslim olsam
Pişmanlık fikriyle saçımı yolsam
Dolsam ah Kur'anla lebalep dolsam
Hadis-i Resul' de donmalıyım ben

La Edri (Bilinmiyor)

NOT; Bu şiir henüz çocuk yaşlarımda iken
rahmetli babamdan duyduğum bir şiirdir.
Kaynağını ve şairini birçok kez aradım.
Ancak bir türlü bulamadım.
Etkileyici bir üslubu olduğu için paylaşmak istedim

Prof. Dr. İsmail Hakkı ÜNAL

İlahiyat Fakültesi E Dekanı. İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneğince
06/06/2026 tarihinde düzenlenen "İletişim/Sizlik Çağında Aile ve Gençlik" konulu panel sunumudur.

Dinimiz Nasıl Bir Aile İstiyor? (2)

(Bir önceki sayıdan devam etmektedir.)

9.Ailede Haksızlığa ve Adaletsizliğe Yer Yoktur. Eşler karşılıklı sevgi, saygı ve anlayış içerisinde, hem birbirlerine hem de çocuklarına karşı görevlerini adalet ve hakkaniyet ölçüleri içinde yerine getireceklerdir. Hz. Peygamber de eşlerine âdil davranmayan erkekleri uyarmış, kocasının şiddet uyguladığı bir kadını eşinden ayırmıştır. Peygamber Efendimiz, "sizin en hayırlınız ailesine hayrı dokunandır, ben de aileme karşı en hayırlı olanınızım" buyurarak daha çok, erkeğin dikkat etmesi gereken bir sorumluluğa işaret etmiştir. Allah Rasûlü, çocuklarına bağış yaparken bazılarını malından mahrum eden birisini uyarmış ve "Allah'tan korkun, çocuklarınız arasında adaleti gözetin" buyurmuştur.

10.Aile Yuvasının Sürekliliği Esastır.

Kur'an'da, erkeğin eşiyle iyi geçinmesi emredilmekte, "onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmıyorsanız, hoşlanmadığınız bir şeyi Allah çok hayırlı kılmış olabilir" buyrularak çok ciddi bir sorun olmadıkça erkeğin eşini boşayarak aile yuvasını dağıtmaması istenmektedir. Peygamber Efendimiz de bu mealdeki bir hadislerinde "mü'min bir erkek karısına buğz etmesin. Bir huyunu beğenmezse diğerini beğenebilir" buyurmuştur. Kur'an, aile yuvasının devamı için, eşlerin boşanmadan önce şöyle bir fırsatı değerlendirmelerini de önerir: "Eğer karı-kocanın aralarının açılmasından korkarsanız, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem gönderin. Eğer iki taraf (arayı) düzeltmek isterlerse Allah aralarını bulur. Allah bilendir, haberdardır."

11.Boşanma Ancak Kaçınılmaz Olduğunda Başvurulacak Bir Yöntemdir.

İslam Dini, ailenin devamı için ısrarlı olmakla beraber, sorunların çözülemediği ve huzursuzluğun had safhaya ulaştığı durumlarda boşanmayı meşrû ve gerekli kabul etmiştir.

Hz. Peygamber, arzu edilmeyen bu sonucu, "Allah'ın en sevmediği helal" olarak tanımlamıştır. Her ne kadar İslam Fıkhında zorunlu görülmemişse de, Cenabı Hak, boşanmada iki şahidin bulunmasını emretmektedir. Örneğin, en son nazil olan ayetlerden biri olan Talak sûresinin 2. ayeti, "iddeti biten kadınların ya uygun bir şekilde alıkonulup evliliğin devam etmesi, ya da onlardan uygun bir şekilde ayrılınarak, âdil iki şahidin tanıklığıyla boşanmanın sağlanması" gerektiğini bildirmektedir. Buradan çıkarılması gereken sonuç, tarafların hukûkî açıdan zarar görmemeleri için boşanmanın mahkeme yoluyla yapılmasının İslam Dininin amacına daha uygun olduğu hususudur.

12.Çocuklarda Cinsiyet Ayrımcılığı Cahiliye Âdetidir.

Erkek çocukları olduğunda sevinip şenlik yapan, kız çocukları olduğunda utançtan nereye gizleneceklerini bilemeyen, bazen onları diri diri toprağa gömen Cahiliye insanını Kur'an şiddetle kınamakta, bunu yapanları "beyinsiz" ve "cahil" olarak nitelendirmektedir. Çocuklara selam veren, onlarla şakalaşan, kız torunu Ümâme omuzunda olduğu halde namaz kıldıran, kızı Fâtıma geldiğinde ayağa kalkıp yerine oturtan sahip oldukları kız çocuklarını güzelce yetiştirene Cehennem kapılarının kapanacağını bildiren Allah Rasûlü, bu tutumuyla, çocuklarına hor bakan ve ayrımcılık yapan Cahiliye anlayışının izlerini silmek istemiştir. Bu anlayışı terk ederek, kızını öldürmeyen, onu hor görmeyen ve oğlunu kızına tercih etmeyen ana-babanın Cenneti hak ettiğini de yine o bildirmektedir.

13. Ana-Baba'ya Saygı İslam Ailesinin En Temel Özelliğidir.

Kur'ân-ı Kerim, geçim korkusuyla çocuklarını öldüren ana-babalara uyarıda bulunduğu gibi, ebeveynine saygıda kusur eden evlatları da uyarmaktadır. Kendisine kulluğun akabinde, ana-baba'ya iyi davranmayı emrettiği ayette Cenabı Hak şöyle buyurur: "Rabb'in yalnız kendisine tapmanıza ve ana-baba'ya iyi davranmanıza hükmetmiştir. Eğer ikisinden biri veya her ikisi senin yanında yaşlanacak olursa, onlara öf bile deme ve onları azarlama. Onlara güzel söz söyle. Onlara acıyarak alçak gönüllülük kanatlarını ger ve 'Rabbim! Küçükken beni büyüttükleri gibi Sen de onlara merhamet et' de." Peygamber Efendimiz de birçok hadislerinde ana-babaya iyiliğin önemini vurgulamış , onlara yapılan saygısızlık ve kötü muameleyi büyük günahlar arasında saymıştır.

Sonuç

Aile, temeli erkek ve kadının evlilik sözleşmesiyle atılan ve içinde yaş, cinsiyet, makam, rol, yetki ve sorumluluk bakımından birbirinden ayrışan az ya da çok sayıda insanın yer aldığı, ortak yaşam alanını paylaşan bir sosyal birimdir.

İnsanın doğal ve manevi gelişimi açısından en uygun çevre aile ortamıdır. Değerlerin aktarılması ve oluşturulmasında toplumsal yapıların en vazgeçilmezini aile kurumu oluşturur. Aile, sevgi ve dayanışmanın bilfiil yaşandığı, temel insanî ve ahlâkî değerlerin öğrenildiği bir okuldur. Eşlerin cinsel ihtiyaçları yanı sıra, sevgi, bağlanma, korunma, güvenme ve psikolojik destek gibi duygusal ve fizyolojik ihtiyaçları da en iyi şekilde aile içinde karşılanır. Çocukların yetiştirilmesinde iyi bir ailenin yerini tutacak daha sağlıklı bir kurum yoktur. Kişilik aile ortamında gelişir. Çocuğun, toplumun inanç ve değerlerine, kültür ve geleneklerine uyumlu bir birey olarak yetişmesi önce aile çevresinde sağlanır. Aile, çocuğun bedensel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayarak güven ortamı yaratır ve onun sağlıklı büyümesini güvence altına alır.

İşte bu nedenle İslam Dini, toplumsal hayatın vazgeçilmez birimi olan aileyi tabiî, gerekli ve önemli saymış, Yüce Yaratıcının konuyla ilgili buyrukları, Allah elçisinin söz ve uygulamaları, karşılıklı sevgi ve saygı esasına dayanan, hak ve sorumlulukların bilincinde olunan mutlu bir aile yuvasının oluşturulmasını amaçlamıştır.

Kitabın aşk ayrılığı bölümünde Pascal üzerinden tartışılan mesele bu açıdan çok düşündürücü: Başkasının sevgisinden, kendimize aitmiş gibi gördüğümüz birtakım nitelikleri ödünç alabiliriz. İşte ilişki bittiğinde insan kendisine şu soruyu sorabilir: "Ben hâlâ aynı kişi miyim?"

Belki de ayrılıkların bazı insanlar için bu kadar ağır olmasının nedeni budur.

İnsan sadece sevdiği kişiyi değil, onun bakışındaki kendisini de kaybeder.

O yüzden kimi zaman "seni özlüyorum" cümlesinin altında başka bir cümle saklı olabilir:

"Senin yanındaki beni özlüyorum."

Fakat Marin'in asıl dikkat çekici tarafı burada da bitmiyor. Kopuşlar, bizi "ben" dediğimiz şeyin kendisini sorgulamaya davet ediyor. Gerçekten tek bir ben var mı? İnsan hayatı boyunca aynı kişinin devamı mı, yoksa farklı ihtimallerden oluşan hareketli bir yapı mı?

"Dağılmanın Hazzı" bölümünde Henri Michaux'nun "Belki de tek bir ben için doğmadık" düşüncesi üzerinden tam da bu sorunun izini sürüyor. Hepimiz kendimizi tek bir kimliğe indirgemeye çalışıyoruz. "Ben böyleyim" diyoruz. Oysa hayat bize durmadan bunun tersini gösteriyor.

Bazen sakin bildiğimiz insan öfkeleniyor. Cesur sandığımız insan korkuyor. Hiç sanatla ilgilenmeyen biri yıllar sonra resim yapmaya başlıyor. Yirmi yıl aynı mesleği yapan biri bir gün bambaşka bir hayat kurmaya karar veriyor. Demek ki içimizde hiç karşılaşmadığımız taraflar var.

Bergson'un bu noktada Marin'e verdiği düşünsel destek çok kıymetli. İnsan yaşamı boyunca birçok mümkün kişilikten vazgeçiyor; bazı ihtimalleri seçiyor, bazılarını geride bırakıyor. Fakat geride bıraktığımız bu ihtimaller bütünüyle yok olmak zorunda değil. Bu düşünce, kitabın karanlık görünen taraflarında bile bir umut kapısı açıyor.

Çünkü insanın geçmişte seçmediği yolların varlığı, bugünün mecburiyetlerini azaltabiliyor.

"Ben buyum" demek yerine "Ben şu an buyum" diyebilmek belki de daha sağlıklı.

Marin'in Kazazede Varlık bölümünde anlattığı Henri Michaux örneği de burada tamamlayıcı bir anlam taşıyor. Bir kaza, insanın alışılmış düzenini bozuyor; fakat aynı zamanda daha önce fark etmediği bir tarafını ortaya çıkarabiliyor. Bazen hayatın çatlaması, insanın ilk kez kendisini görmesine neden oluyor.

Bu, acıyı romantikleştirmek değildir. Acının iyi bir şey olduğunu söylemek hiç değildir. Söylenen daha sade ama daha güçlü bir şeydir: Başımıza gelen her kırılmayı seçemeyebiliriz ama o kırılmadan sonra kendimize nasıl bakacağımız konusunda bir alanımız vardır.

Bir başka ifadeyle, insan her zaman yarasını seçemez; fakat o yaranın anlamını yeniden kurabilir.

Bugün insanların "yeni bir hayat" kurma arzusu bu yüzden çok anlaşılır. Sosyal medyada sürekli yeni başlangıçların hikâyelerini görüyoruz. İşini bırakan, şehir değiştiren, ilişkisini bitiren, bavulunu alıp başka yere giden insanlar... Fakat Marin'in kitabı bize önemli bir uyarı yapıyor: Bir yeri terk etmek, o yerin içimizdeki karşılığını otomatik olarak yok etmiyor. Eski dünyanın hayaletleri insanın peşinden gelebiliyor.

Asıl kopuş belki de dışarıda değil, içeride gerçekleşiyor.

Ve kitabın sonlarına doğru mesele daha da derinleşiyor: Hayatın bize verilmiş bir garanti sözleşmesi olmadığı gerçeğiyle yüzleşmek. Hastalık, ölüm, kayıp, başarısızlık ve tesadüfler insanın dünyaya dair kurduğu görünmez güvenlik duvarlarını yıkabiliyor. "Sözleşmede böyle yazmıyordu" diyebiliyoruz; fakat ortada gerçekten yazılı bir sözleşme olmadığını ancak o duvar yıkıldığında fark ediyoruz.

Belki yetişkinlik biraz da budur: Hayatın kesinlik vaat etmediğini bilerek yaşamaya devam etmek.

Her şeyin değişebileceğini bilmek, sevmekten vazgeçmek değildir. Kaybedebileceğimizi bilmek, bağ kurmaktan korkmak değildir. Aksine insan, kırılganlığını kabul ettiğinde hayatla daha sahici bir ilişki kurabilir.

Marin'in kitabın sonunda meseleyi sevince bağlaması da bu yüzden anlamlı. Tehdide rağmen yaşamaya devam etmek, hayatın kusursuz olacağına inanmak değil; bütün kusurlarına rağmen yaşamı yeniden seçebilmektir.

Velhasıl, kopuş bazen bir son değildir. Bazen insanın kendisine yeniden sorular sormaya başladığı yerdir. Bazen bir insanı, bir şehri, bir mesleği ya da eski bir kimliği geride bırakırız. Fakat asıl mesele neyi geride bıraktığımızdan çok, geride kalanlardan kendimize ne taşıdığımızdır.

Çünkü insan bazen kaybettikçe eksilmez.

Bazen dağıldıkça çoğalır.

Ve belki de hayat dediğimiz şey, tam olarak budur: Eski kendimizden her defasında biraz koparak, henüz tanımadığımız kendimize doğru yürümek.

Yusuf ÇELİK

Araştırmacı Yazar, İstanbul Üniversitesi Öğrencisi

Kopuş Bazen Gitmek Değil, Kendine Dönmektir

"Hayatımız kopuşlardan ibarettir."

Claire Marin'in Kopuşlar kitabını okurken zihnimde en çok kalan cümlelerden biri bu oldu. Çünkü kopuş deyince çoğumuzun aklına önce ayrılık gelir. Bir insanı geride bırakmak, bir şehirden taşınmak, bir işi terk etmek, bir dostluğu bitirmek... Sanki hayatımızın belli dönemlerinde karşımıza çıkan birkaç büyük kırılmadan söz ediyormuşuz gibi düşünürüz. Oysa Marin'in yaptığı şey, kopuşu hayatın istisnası olmaktan çıkarıp neredeyse hayatın kendisi haline getirmek.

Belki de mesele şudur: İnsan hayat boyunca aynı kişi olarak kalmıyor. Değişiyor, dönüşüyor, bazen istemeden savruluyor, bazen kendi eliyle eski hayatının kapısını kapatıyor. Fakat her kopuş sadece bir şeyden uzaklaşmak anlamına gelmiyor. Bazen kopmak, insanın daha önce üzerine yapışmış bir kimlikten sıyrılması anlamına geliyor.

Marin, özellikle kendine ve başkalarına sadık kalmanın imkânsızlığını tartışırken çok sarsıcı bir noktaya işaret ediyor. İnsan bir zamanlar kendi seçtiği bir hayatı sürdürebilir; fakat zaman içinde o hayatın kendisi bir prangaya dönüşebilir. Bir karar, yıllar sonra insanın hareket alanını daraltabilir. Dün özgürce seçtiğimiz şey, bugün bizi mecbur eden bir role dönüşebilir. Kitapta bu durumun en çarpıcı ifadelerinden biri, öznenin artık "kendisinin gölgesinden başka bir şey" olmamasıdır.

Bu söz bana gündelik hayattan çok tanıdık geliyor. Bir insan yıllarca aynı işte çalışır, herkes onun çalışkanlığıyla gurur duyar. Bir başkası ailesinin istediği bölümü okur, başarılı olur. Bir başkası çevresinin "örnek insan" dediği hayatı kurar. Dışarıdan baktığımızda her şey yerli yerindedir. Fakat insan bazen akşam eve geldiğinde bütün bu başarıların içinde kendisini bulamaz. Çünkü hayatı düzenlidir ama kendisi o düzenin içinde değildir.

İşte kopuş tam burada başlıyor.

Marin'e göre bazen insan eski hayatına sadık kalmaya çalışırken aslında kendisine ihanet ediyor olabilir. Sürekli aynı rolü oynamak, aynı davranışları tekrar etmek ve artık inanmadığımız bir hayatı sürdürmek zamanla insanı kendi yaşamına yabancılaştırıyor. Burada önemli olan, değişmenin kolay olduğu fikrine kapılmamak. Çünkü bir şeyi terk etmek, onun etkisinden kurtulmak anlamına gelmiyor.

Bir mahalleden taşınırsınız ama mahalle sizin içinizde kalır. Bir insanla ayrılırsınız ama onun size kazandırdığı ya da sizden aldığı taraflar bir süre daha sizinle yaşamaya devam eder. Bir mesleği bırakırsınız fakat yıllarca taşıdığınız mesleki kimlik hemen silinmez.

Bu nedenle kopuş, basit bir "gitmek" değildir.

Belki de en çok ilişkilerde görünür bu. Birini kaybettiğimizde yalnızca o kişiyi kaybetmediğimizi düşünür Marin. Bazen o insanın yanında olduğumuz kişiyi de kaybederiz. Bir ilişkinin içinde kendimizi belli bir şekilde tanımlarız. Sevilen, önemsenen, güzel bulunan, akıllı bulunan ya da güven veren biri olabiliriz. Ayrılık geldiğinde kaybolan yalnızca "biz" değildir; bazen o "biz"in içinde şekillenen "ben" de sarsılır.

Eda BAYAR

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Uzmanı, Yazar

Danimarkalıların Yaşam Sanatı

Danimarka'da geçirdiğim ilk sonbahar mevsiminde havanın gün geçtikçe daha da erken kararmaya başladığını fark ettim. Türkiye'deki sevdiklerim hafif bir ceketle çıkarken ben çoktan kışlık montumu giymeye başlamıştım. Soğuk havaya bir çare bulunuyor da bu karanlığa nasıl tahammül edebiliyorlar diye düşünmeden edemedim. Sonuçta Danimarka Dünya Mutluluk Raporunda istikrarla üst sıralarda yer almayı başaran bir ülke. Peki bunu nasıl yapıyorlar? Danimarkalı iş arkadaşlarım stres ve karanlıkla nasıl başa çıktıklarını sorduğumda yüzlerinde sıcak bir gülümsemeyle sırlarını açıkladılar: hygge.

Kaynak: https://www.reddit.com/r/BooksThatFeelLikeThis/comments/1b9r4-dt/books_that_feel_like_this/

Yapılacaklar listemizin kabarık olduğu, trafik, rekabet ve performans baskısının hiç bitmediği bir dünyada en çok ihtiyacımız olan şey güvende hissetmek, kaygıyı susturmak ve sevdiğimiz insanlarla ya da yalnız başımıza vakit geçirmektir. Belki de bu yüzden Danimarka kültüründe gündelik hayatın küçük keyiflerine, rahatlığa ve birlikte geçirilen zamana özel bir yer ayrılıyor. Nasıl bir evde oturduğunuz ya da hangi arabaya bindiğiniz Danimarkalılar için bir başarı göstergesi değil. Onlar hayatta ne kadar sık hygge yaşadıklarıyla ilgileniyorlar.

Danca'dan başka dillere tam anlamda tercümesi pek de kolay olmayan bu cümle 'hüge' diye okunuyor. "Hygge'yi, kendimizi rahat, güvende ve anda hissettiğimiz bir atmosfer ya da ruh hali olarak düşünebiliriz. Bu atmosferi oluşturmak da çoğu zaman sandığımızdan daha kolay. Tek ihtiyacımız olan gündelik hayatın içinde kendimize küçük molalar için yer açmak.

Uzun ve karanlık kışlardan dolayı Danimarkalılar evlerinde geçirdikleri zamana önem vermektedirler. Bu nedenle Danimarka'da evin rahat bir köşesine özel bir anlam yüklemek oldukça yaygındır. Hatta bu tür köşeler için hyggekrog kelimesi kullanılır. Yaşam alanlarını sarı ve loş ışıkla aydınlatmayı, mumlar yakmayı ve evlerinde yün, kaşmir, ahşap gibi işlevsel ve doğal unsurlar bulundurmayı severler ve bu tür doğal ve sıcak unsurların yarattığı atmosferi hygge ile özdeşleştirirler.

Hygge internette yaygın şekilde yazıldığı gibi sadece dekorasyon yapmak, evde mum yakıp sıcak çikolata içmek değildir. Hatta sırf hygge yaşayacağım diye İskandinav tarzı bir koltuğa yatırım yapmanıza bile gerek yok. Lüksten çok yalınlık ve rahatlık fikri daha ön plana çıkar.

Hygge sadece kışın yaşanmaz. İlkbaharın ilk güneşiyle bir kafede arkadaşlarla oturmak, yazın doğada piknik yapmak, sonbaharda yaprakların çıtırtısı eşliğinde yürümek ya da kışın şömine başında sevdiklerimizle sohbet etmek de hygge anlarına dönüşebilir.

Bana göre bir hygge akşamının reçetesini soracak olsanız yağmurlu bir akşamüstü kardeşimle lezzetli bir yemek yapmak ve arka planda hafif bir müzik çalarken uzun uzun sohbet etmek derdim.

Hygge yaşamak için Danimarka'ya kadar gitmeye gerek yok, bu kavramı onlara özgü yapan şey sadece Danimarkalıların bir isim vermiş olması.

Aslında hygge ruhuna oldukça yakın bir kavram bizde de var. Belki de hygge, bizim 'keyif' dediğimiz şeye Danimarkalıların verdiği isimdir. Arkadaşlarımızı çaya davet edip beraber film izlemek, ailemizle uzun bir Pazar kahvaltısı yapmak, evde dipli köşeli bir temizlikten sonra Türk kahvesi içmek, uzun kış akşamlarında sobanın üstünde kestane yapmak gibi minik keyif anları hygge ruhuna çok yakın.

Hyggeniz bol olsun

FABL KÖŞESİ

Ali KÜÇÜKDAĞLI

E. Eğitimci, İlahiyatçı, Dergimizin Başyazarı.

Aslan İle Eşek

Ormanda yaşayan bir aslan vardı.
"Kralım ben" diye caka satardı.
Ara sıra ortalıkta görünür.
İnine dönerek hemen yatardı.

Avlanmayı bilmez, hem de sevmezdi.
Çakal'ın elinden avı kapardı.
Emek sarfetmeyip bedavadan yer.
Düz gitmezdi, yanlış yola sapardı.

Gösterişi sever, dürüst görünür.
"Aslansın" diyene hava atardı.
Hizmete gelince, "çok yorgunum" der.
Çalışın diye de baskı yapardı.

Bir gün acıkmıştı, ava çıkmıştı.
Karşısından üzgün bir eşek geldi.
Dedi "eşek kardeş, nedir bu halin."
"Yürümeye bile yoktur mecalin."

"Yaşamaktan sanki bıkmış gibisin."
"Sırtlanlara yem olmak mıdır derdin?"
"Bıraksam ben seni başkaları yer."
"Tehlikelidir orman, bilmez misin?"

Eşek dedi, "Kral ne farkeder ki?"
"Ölmüşüm ben zaten, bıktım hayattan."
"Hizmet edip durdum hep insanlara."
"Hiç de kurtulmadı, sırtım dayaktan"

"Ne bir ödül aldım, ne de bir pâye."
"Herkes kızdı bana, gördü pespâye."
"Çalışana kimse değer vermiyor."
"Dostlara ibret olsun, bu hikâye!"

Ali KÜÇÜKDAĞLI
6 Eylül 2026, Ankara

Ömer ÇAĞLIN
Şair Yazar, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında çalışıyor.

Yedi Güzel Adam

(Bir Dostluğun, Bir Neslin ve Bir Medeniyet Arayışının Hikâyesi)

Edebiyat tarihinde bazı isimler yalnızca yazdıkları eserlerle değil, birlikte kurdukları dostluklarla da hatırlanır. Aynı sıralarda oturan, aynı kitapları okuyan, aynı dergilerin peşinden giden ve birbirlerinin yazılarını tartışan gençler; yıllar sonra bir şehrin, bir neslin ve bir edebiyat anlayışının sembolü hâline gelebilir. Yedi Güzel Adam, böyle bir hikâyenin adıdır.

Hikâyenin merkezinde Kahramanmaraş vardır. Maraş Lisesi'nin sıralarında yolları kesişen yedi genç; edebiyata duydukları büyük merak, şiire ve hikâyeye olan tutkuları, dergicilik faaliyetleri ve ortak dostluklarıyla zaman içerisinde Türk edebiyatında önemli bir yer edinmiştir.

Bu yedi isim; Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu, Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören, Alaeddin Özdenören, Mehmet Akif İnan ve Ali Kutlay'dır. Kahramanmaraş İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü de bu isimleri Yedi Güzel Adam olarak sıralamakta; Mehmet Akif İnan'ın Maraşlı olmamasına rağmen liseyi bu arkadaş grubuyla birlikte okuduğunu belirtmektedir.

Onların hikâyesi sadece bir edebiyat hikâyesi değildir. Bu, aynı zamanda dostluğun, vefanın, çalışmanın, inancın, düşüncenin ve bir medeniyet arayışının hikâyesidir.

Maraş'ta Başlayan Hikâye:

1950'li yılların ikinci yarısında Kahramanmaraş Lisesi, yalnızca öğrencilerin eğitim gördüğü bir okul değildir.

Bir grup genç için burası adeta bir edebiyat mektebi hâline gelir. Kitaplar okunur, şiirler yazılır, hikâyeler kaleme alınır, dergiler takip edilir. Gençler yalnızca kendi yazdıklarını değil, dönemin farklı edebî anlayışlarını da okumaya çalışırlar.

Maraş Lisesi'nde başlayan arkadaşlık, okul yıllarının sona ermesiyle bitmez. Aksine farklı şehirlerde sürdürülen eğitim ve çalışma hayatlarına rağmen edebiyat üzerinden devam eder.

Bu gençlerin lise yıllarında Hamle dergisi etrafında gerçekleştirdikleri çalışmalar, onların edebî hayatlarının ilk önemli adımlarından biridir. Kahramanmaraş İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü de Hamle'nin bu gençler tarafından, Nuri Pakdil'in öncülüğünde çıkarıldığını belirtmektedir.

Nuri Pakdil:
Bu hikâyenin öncü isimlerinden biri Nuri Pakdil'dir.
Pakdil, arkadaşlarından birkaç yaş büyük olması ve edebiyat konusundaki birikimiyle grubun şekillenmesinde önemli rol oynar. Onun için edebiyat yalnızca estetik bir faaliyet değildir.
'Edebiyat; insanın dünyaya, hayata, topluma ve kendi medeniyetine karşı aldığı bir tavırdır.'
Bu anlayış daha sonraki yıllarda çıkardığı Edebiyat dergisinde daha belirgin hâle gelir.
Pakdil'in kaleminde Kudüs, medeniyet, özgürlük, insan ve yabancılaşma gibi meseleler önemli yer tutar. O, yazıyı bir sorumluluk olarak görür. Bu nedenle onun edebiyat anlayışında kelimelerin bile bir yükü vardır.
Cahit Zarifoğlu:
Cahit Zarifoğlu, Yedi Güzel Adam denildiğinde en çok hatırlanan isimlerden biridir.
Şiiri, kendine özgü imgeleri ve derinliğiyle Türk edebiyatında farklı bir yerde durur.
Onun şiirinde aşk, yalnızlık, ölüm, korku, iman, çocukluk ve insanın iç dünyası iç içe geçer.
İşaret Çocukları, Yedi Güzel Adam, Menziller ve Korku ve Yakarış onun şiir dünyasının önemli duraklarıdır.
Zarifoğlu'nun 1973'te yayımlanan Yedi Güzel Adam kitabı, zaman içerisinde bu arkadaş çevresinin adıyla özdeşleşmiştir. Kahramanmaraş İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, "Yedi Güzel Adam" adlandırmasının edebiyat çevrelerinde Zarifoğlu'nun aynı adlı şiirinden ve daha sonra kitaplaşan eserinden hareketle yaygınlaştığını belirtmektedir.
Böylece bir şiirin adı, bir dostluk grubunun ve bir edebî çevrenin sembolüne dönüşmüştür.
Erdem Bayazıt:
Erdem Bayazıt, şiirinde insanı kendi tarihine ve medeniyetine doğru yolculuğa çıkarır.
Onun dizelerinde Anadolu'nun yanı sıra Kudüs, Mekke, Medine ve geniş bir İslam coğrafyasının izleri görülür.
Sebeb Ey ve Risaleler, şairin önemli eserleri arasındadır.
Bayazıt'ın şiiri; gurbet, yolculuk, ölüm, inanç ve medeniyet özlemini aynı potada buluşturur.
Onun şiirinde geçmiş yalnızca geride kalmış bir zaman değildir.
Geçmiş, geleceğe yürürken yeniden hatırlanması gereken bir köktür.
Mehmet Akif İnan:
Mehmet Akif İnan, Yedi Güzel Adam'ın içinde Maraşlı olmayan tek isimdir. Şanlıurfalı olan İnan, lise eğitimini Kahramanmaraş'ta bu arkadaş grubuyla birlikte sürdürmüştür.
İnan'ın şiirinde medeniyet ve Kudüs önemli bir yere sahiptir.
Özellikle Kudüs'e ilişkin şiirleri, onun edebiyatındaki medeniyet ve aidiyet duygusunun güçlü örneklerindendir. Fakat Mehmet Akif İnan yalnızca şair değildir.
Öğretmenliği, yazarlığı ve eğitim çalışanlarının örgütlenmesine yönelik çalışmalarıyla da Türkiye'nin yakın dönem fikir ve eğitim hayatında önemli bir iz bırakmıştır.
Onun hayatında şiir ile fikir, edebiyat ile eğitim birbirinden ayrı değildir.
Rasim Özdenören:
Rasim Özdenören, Yedi Güzel Adam içerisinde özellikle hikâyeciliğiyle öne çıkar.
Onun hikâyelerinin merkezinde insan vardır. Aile vardır.
Yalnızlık vardır. Modern hayatın insan üzerindeki etkileri vardır. Gelenek ile modernlik arasındaki çatışma vardır.
Hastalar ve Işıklar, Çözülme, Çok Sesli Bir Ölüm ve Gül Yetiştiren Adam, onun edebiyatının önemli eserleri arasında yer alır.
Özdenören'in hikâyelerinde büyük olaylardan çok, insanın iç dünyasında yaşanan değişimler dikkat çeker.
Çünkü bazen insanın hayatındaki en büyük kırılmalar, dışarıdan bakıldığında hiç kimsenin fark etmeyeceği kadar sessiz yaşanır.
Alaeddin Özdenören:
Alaeddin Özdenören, şiir ve deneme alanındaki eserleriyle bu edebî çevrenin önemli isimlerinden biridir.
Rasim Özdenören'in ikiz kardeşi olan Alaeddin Özdenören'in şiirlerinde yalnızlık, ölüm, zaman ve metafizik arayış öne çıkar.
Şiiri daha içe dönük ve sessiz bir atmosfere sahiptir.
Güneş Donanması ve Yalnızlık Gide Gide onun önemli eserleri arasında yer alır.

Alaeddin Özdenören'in şiir dünyasında insan, kendi iç sesiyle baş başadır.
Onun şiirini okurken dışarıdaki dünyanın gürültüsünden uzaklaşıp insanın kendi kalbine doğru yürürsünüz.

Ali Kutlay: Unutulan Güzel Adam

Ve belki de bu hikâyenin en fazla hatırlanması gereken isimlerinden biri: Ali Kutlay.
Yedi Güzel Adam anlatılırken zaman zaman adı geri planda kalan Ali Kutlay, aslında bu edebî çevrenin doğrudan içindedir.
TRT Haber, Ali Kutlay'ı "7 Güzel Adam'ın bilinmeyen yazarı" olarak tanımlamakta; onun Kahramanmaraş Lisesi'nde eğitim gördüğü yıllarda arkadaşlarıyla birlikte Hamle dergisini çıkardığını aktarmaktadır.
Kutlay'ın edebiyata ilgisi lise yıllarıyla sınırlı değildir.
Çeşitli dergi ve gazetelerde yazıları yayımlanmış, edebî çalışmalarını hayatı boyunca sürdürmüştür.
Onun diğer arkadaşlarından en önemli farklarından biri, edebiyat dünyasında onlar kadar görünür bir eser külliyatına sahip olmamasıdır.
Fakat bir insanın görünürlüğü ile bir edebî oluşumdaki yeri aynı şey değildir.
Ali Kutlay'ın Yedi Güzel Adam çevresindeki yerini anlamak için yalnızca kitaplarının sayısına bakmak yeterli değildir.
Onun asıl önemi, daha lise yıllarında bu arkadaş grubunun içerisinde yer alması, birlikte dergicilik yapması ve edebiyat faaliyetlerine katılmasıdır.
TRT'nin aktardığı önemli bir ayrıntı da şudur: Rasim Özdenören'in öykü yazmasına vesile olan isimlerden biri Ali Kutlay'dır.
Bu küçük gibi görünen ayrıntı aslında çok şey anlatır.
Çünkü bazen bir insanın edebiyata bıraktığı en büyük iz, kendi yazdığı kitaplardan çok, başka bir kalemin ortaya çıkmasına vesile olmasıdır.
Ali Kutlay'ın hikâyesi biraz da böyle bir hikâyedir. Sessizdir. Geri plandadır. Fakat iz bırakmıştır.
Bu nedenle Yedi Güzel Adam anlatılırken Ali Kutlay'ın adının unutulması, bu edebî dostluğun önemli bir parçasını eksik bırakmak anlamına gelir.

Hamle'den Mavera'ya:

Yedi Güzel Adam'ın hikâyesinde dergilerin çok özel bir yeri vardır.
Lise yıllarında Hamle ile başlayan edebî faaliyet, sonraki yıllarda farklı dergi ve gazetelerde devam eder.
Bu gençler; Büyük Doğu, Diriliş, Edebiyat ve daha sonra Mavera gibi önemli yayınların etrafında bir araya gelirler.
Kahramanmaraş İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, grubun daha sonraki yıllarda büyük ölçüde birlikte hareket ederek farklı yayınlara katkıda bulunduğunu ve nihayetinde Mavera dergisini çıkardığını belirtmektedir.
Dergiler onların okuluydu. Her yeni sayı, yeni bir fikir demekti. Her şiir, yeni bir arayıştı. Her hikâye, insanı ve hayatı biraz daha anlama çabasıydı.

Bir Dostluğun Gücü:

Yedi Güzel Adam'ı yalnızca şair ve yazarların bir listesi olarak okumak, hikâyenin en önemli tarafını kaçırmak olur. Çünkü onların hikâyesinin merkezinde dostluk vardır. Birbirlerini okuyan, birbirlerini eleştiren, birbirlerinden öğrenen ve birbirlerinin edebî yolculuklarına katkıda bulunan bir arkadaş grubu vardır.
Aynı okulun sıralarından başlayan bu dostluk, yıllar boyunca dergilerde, kitaplarda ve edebî faaliyetlerde devam etmiştir.
Onların hikâyesi, bir bakıma "Birlikte Büyüyen Kalemlerin Hikâyesidir."

Ortak Bir Dünya:

Bu yedi ismin edebî anlayışları elbette birbirinin aynısı değildir. Her birinin kendine özgü bir dili, üslubu ve sanat anlayışı vardır. Fakat onları birbirine yaklaştıran ortak bir dünya bulunmaktadır: İnsan, inanç, ahlak, tarih, medeniyet, kültür ve hakikat arayışı.
Onlar, kendi medeniyetlerinin kaynaklarına yönelirken modern dünyanın meselelerini de görmezden gelmediler.
İnsanın yalnızlığını, yabancılaşmasını, toplumun dönüşümünü ve değerler dünyasındaki değişimi farklı biçimlerde eserlerine taşıdılar.
Bu nedenle Yedi Güzel Adam, tek bir edebî üsluptan çok, ortak bir ruh ve yöneliş olarak değerlendirilmelidir.

Sezai Karakoç'un Yeri:

Burada önemli bir noktayı ayrıca belirtmek gerekir.

Bazı kaynaklarda Yedi Güzel Adam listesinde Ali Kutlay yerine Sezai Karakoç adı zikredilmektedir. Kahramanmaraş İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü de bu farklı kullanıma dikkat çekmektedir. Ancak bu iki ismin konumu birbirinden farklı değerlendirilmelidir.

Sezai Karakoç, bu çevrenin düşünce dünyası üzerinde son derece güçlü bir etkiye sahip olan büyük bir şair ve düşünürdür. Özellikle Diriliş düşüncesi, bu kuşağın medeniyet tasavvurunu anlamak açısından son derece önemlidir.

Üstelik Hamle dergisine Ankara'dan şiir göndererek bu gençlerin edebî faaliyetleriyle de temas kurmuştur.

Fakat Maraş Lisesi merkezli Yedi Güzel Adam'ın yedi kişilik kadrosu söz konusu olduğunda Ali Kutlay'ın adını esas almak daha doğru görünmektedir.

Bu nedenle Sezai Karakoç'u "Yedi Güzel Adam'ın yedinci üyesi" olarak değil, bu edebî ve düşünsel iklimin en önemli öncülerinden ve etkili isimlerinden biri olarak değerlendirmek daha isabetlidir.

Bir Neslin Mirası:

Yedi Güzel Adam'ın eserleri bugün hâlâ okunuyor. Çünkü onların meseleleri yalnızca kendi dönemlerine ait değildi. İnsan hâlâ yalnız. İnsan hâlâ seviyor. İnsan hâlâ kaybediyor. İnsan hâlâ ölüm karşısında düşünüyor. İnsan hâlâ geçmişiyle geleceği arasında bir yol arıyor. Ve insan hâlâ "Nasıl yaşamalıyım?" sorusuna cevap arıyor.

Yedi Güzel Adam'ın eserleri, bu bitmeyen insanlık arayışına kendi dünyalarından cevaplar vermeye çalışıyor.

Güzel Adam Olmak:

Belki de Yedi Güzel Adam hikâyesinin bize bıraktığı en önemli soru şudur:

Güzel adam olmak ne demektir? Güzel adam olmak yalnızca güzel şiir yazmak değildir. Güzel adam olmak;

iyi düşünmek, iyiliği savunmak, insana değer vermek, kalp kırmaktan sakınmak, hakikatin peşinden yürümek, sahip olduğu değerleri hayatında yaşatmak ve ardında güzel bir iz bırakmaktır.

Yedi Güzel Adam'ın asıl güzelliği belki de burada saklıdır.

Onlar yalnızca kitaplara değil, birbirlerinin hayatlarına da dokundular. Birbirlerinden öğrendiler. Birbirlerine yol açtılar. Ve bazıları kendi eserlerinden daha büyük bir miras bıraktı: Başka güzel kalemlerin yetişmesine vesile oldular. Ali Kutlay'ın hikâyesi de bize bunu hatırlatır.

Her insanın bıraktığı iz, yayımladığı kitapların sayısıyla ölçülemez. Bazen bir dostunu yazmaya teşvik etmek, bazen bir dergi çıkarmak, bazen genç bir kalemin önünü açmak, bazen de sessizce yanında durmak; edebiyat tarihinin görünmeyen fakat en kıymetli emeklerindendir.

Sonuç olarak;

Kahramanmaraş'ın bir lisesinde başlayan bu dostluk, yıllar içerisinde Türk edebiyatının hafızasına yerleşti.

Nuri Pakdil'in kararlılığı, Cahit Zarifoğlu'nun şiiri, Erdem Bayazıt'ın ufku, Mehmet Akif İnan'ın medeniyet duyarlılığı, Rasim Özdenören'in hikâyeleri, Alaeddin Özdenören'in iç dünyası ve Ali Kutlay'ın sessiz fakat önemli emeği... Yedi farklı ses, fakat ortak bir ruh.

Yedi ayrı kalem, fakat ortak bir istikamet. Onların hikâyesi bize şunu gösteriyor:

'Büyük edebiyat yalnızca büyük yazarların değil, birbirine omuz veren güzel insanların da eseridir.'

Belki de "Yedi Güzel Adam"ı yıllar sonra hâlâ yaşatan şey, yalnızca yazdıkları değildir.

Onları yaşatan; dostlukları, vefaları, kalemleri, idealleriyle insanın ve medeniyetin daha güzel bir geleceğe ulaşabileceğine dair inançlarıdır.

Bugün onların hikâyesine baktığımızda, aradan geçen onca zamana rağmen aynı soruyla karşı karşıya kalıyoruz:

Biz, ardımızda nasıl bir iz bırakacağız?

Çünkü kitaplar raflarda kalabilir. Dergiler eskiyebilir. Kelimeler zamanla unutulabilir. Ama güzel insanların gönüllerde bıraktığı iz, nesilden nesile yaşamaya devam eder...

Saygı, hürmet ve rahmetle...

Haşim KALENDER

Kahramanmaraş Afşin'de Yaşayan Şair Yazar

Ölemezmişsin

Alına yazılan kara yazıyı
Silerim sanır da silemezmişsin
Hasretin verdiği ince sızıyı
Bilirim sanır da bilemezmişsin

Dostun duruşunu çözersin darda
Koyun emanetse suç bulma kurda
Sevenlerin bir bir giderken yurda
Ölürüm sanır da ölemezmişsin

Kaygısız gam etmez gönül eğlerken
Karanlıklar boğar kara bağlarken
Düşmanın da olsa mazlum ağlarken
Gülerim sanır da gülemezmişsin

İnsanlık içinde insanlık ölük
Kurandan ayrılmış din bölük bölük
Şeytana uyarsan dünyaya malik
Olurum sanır da olamazmışsın

Bağı sorulmaz mı üzümü yiyip
Nasıl söz verirsin kefeni giyip
Elim kanda olsa bekleyin deyip
Gelirim sanır da gelemezmişsin

Herkes gidecektir günü bitirip
Teslimiyet gerek yâre yetirip
Dertlerin içinde derman yitirip
Bulurum sanır da bulamazmışsın

Keder bürüdükçe neşe ıradı
Giden kalandan çok gözüm taradı
Yalancı dünyaya gelir muradı
Alırım sanır da alamazmışsın

Üzümü bağdadır kar gelir dağda
Bir eli kaymakta bir eli yağda
Kalender olarak bu garip çağda
Kalırım sanır da kalamazmışsın

İnsan Kitap ve Topluma Dair Güzel Sözler

"Mahşer günü deseler ki herkes cennete girecek; ama sadece bir kişi cehenneme girecek. O bir kişi ben miyim diye korkarım. Yine deseler ki herkes cehenneme girecek ama sadece bir kişi cennete girecek. O bir kişi ben miyim diye umutlanırım."
İslam'ın İkinci Halifesi Hazreti Ömer

***

"Eğer bir insan zenginliği paradan, doymayı da yediklerinden biliyorsa, o ömrü boyunca aç, ömrü boyunca fakirdir."
Maruf-u Kerhi

***

"Yırtık bir vicdan, dikiş tutmaz bir hayat getirir."
Victor Hugo

***

"Temiz bir vicdan kadar yumuşak bir yastık yoktur."
Fransız Atasözü

***

"Makam sevdalısı makamın, mal sevdalısı da malın kölesi olur."
İran Atasözü

***

"Oturan bir kartal olmaktansa, uçan bir boğa olmayı tercih ederim."
Kızılderili Atasözü

***

"Yiyordu, içiyordu, uyuyordu, uyanıyordu; ama yaşamıyordu."
Tolstoy

***

"Müslümanlık, günah batağında dahi cennet umudu, sevap denizinde dahi cehennem korkusu taşımaktır. Müslümanlık umut ve korku arasında yaşamaktır."
Kitapçı Baba

Ayhan AYGÖRDÜ
Kahramanmaraş Pazarcıklı Şair

Adam!!!!...

Düşümde bir adam gördüm,
Adamlık kabahat diyor.
Haysiyetsiz yaşamaya,
Dokunma çok rahat diyor.

Acep hangi elde doğmuş.
Buraya nereden gelmiş.
Tahsilli fırıldak olmuş.
Benimki zanaat diyor.

Değişmez mi hiç zihniyet.
Devam ediyor keyfiyet.
Paçavra olmuş ehliyet.
Adına liyakat diyor.

Kırılmış bel, döne döne.
Keyiften gezer divane.
Yüzüne karşı övene.
Ne güzel beyanat diyor.

Adam sanmışlar ezkaza.
Bakmaz paçasında toza.
Çoğu varken yeter/aza.
Edemem kanaat diyor.

İşin kaynağına dalmam.
Boşuna vebalin almam.
Helal mi haram mı bilmem.
Milyona küsurat diyor.

AYGÖRDÜ, kafalar duman.
Kimseye karışma aman.
Doğru söylediğin zaman.
Eylesin feragat diyor.

Songül CÖMERT

Sosyolog, Yazar

Mutluluğun Sırrı

Bana zaman zaman "Sen nasıl bu kadar mutlu olabiliyorsun?" diye soruyorlar. Ben de bu sorunun cevabını düşünmeye başlıyorum.

Benim de canımın yandığı, üzüldüğüm, hayal kırıklığı yaşadığım zamanlar oldu. Ama sanırım beni ayakta tutan şey, yaşadığım olaylardan çok onları nasıl karşıladığımdı.

Ben her durumda beni mutlu edecek bir şey bulmaya çalışırım. Eğer bulamazsam, "Bu yaşadığım bana ne öğretecek?" diye düşünürüm. Şu an canımı acıtıyor olabilir ama belki de ileride "İyi ki yaşadım." diyeceğim bir olaydır. Çünkü biliyorum ve inanıyorum ki olanda hayır vardır.

Bir zorlukla karşılaştığımda kendi kendime, "Allah bana bu sıkıntıyı verdiyse, demek ki bunu kaldıracak gücü de vermiştir." derim. Hemen aklıma Bakara Suresi'nin 286. ayeti gelir: "Allah hiç kimseye gücünün yeteceğinden başka bir yük yüklemez." Bu ayet bana hep güç verir.

Aslında olaylara bakış açım bir günde oluşmadı. Temelleri lise yıllarında atıldı.

Bir gün hem komşum hem arkadaşım olan biriyle sohbet ediyorduk. Bana, "Mutlu olmak da mutsuz olmak da insanın kendi elindedir." dedi.

"Olur mu öyle şey?" dedim.

Sonra bana yaşadığımız evleri örnek vererek anlatmaya başladı.

"Bak," dedi, "Birer evimiz var. Bununla istersek mutlu oluruz, istersek mutsuz oluruz.

Şimdi biz 'Neden daha güzel evimiz yok? Biz neden gecekonduda oturuyoruz?' diye düşünürsek üzülürüz. Sonuçta biz bu evde yaşamak zorundayız. Ama 'Başımızı sokacak bir evimiz var, kira ödemiyoruz, ne güzel komşuluk ilişkilerimiz var.' dersek mutlu oluruz. Sonuçta biz yine burada yaşamak zorundayız. Ama birinde mutlu, birinde mutsuz yaşarız."

O gün söyledikleri hiç aklımdan çıkmadı. Bu bakış açısı ilkem hâline geldi. Sonuç değişmiyordu, sadece süreç değişiyordu. Madem sonuç değişmiyordu, ben de süreci güzel yaşamayı seçtim.

Yıllar sonra maddi sıkıntı yaşadığım bir dönemde ek gelir elde etmek için yaşam koçluğu eğitimi aldım. O günlerde amacım sadece para kazanmaktı. Bugün yaşam koçluğu yapmıyorum. Çok da yapmadım zaten. Ama o eğitim bana daha değerli bir şey kazandırdı. Meğer en çok koçluk yapmam gereken kişi kendimmişim.

Öğrendiklerimi önce kendi hayatımda uygulamaya başladım. Eskiden "Neden benim başıma geldi?" dediğim olaylarda zamanla "Bu bana ne katacak?" demeye başladım. Eğer o gün yaşadığım sıkıntıya sadece sıkıntı olarak baksaydım, belki de hayatıma bu kadar güzel bir katkısı olmayacaktı.

Bugün geriye dönüp baktığımda şunu görüyorum: Hayatta çok şeye sahip biri olmadım. Hep eksikliklerim oldu. Üzüldüm, yoruldum. Bazen "Neden?" diye sorduğum da oldu. Ama hiçbir zaman orada, o duyguda kalmadım. Ardından hep şu soruyu sordum:

"Bu yaşadığım bana ne katacak?"

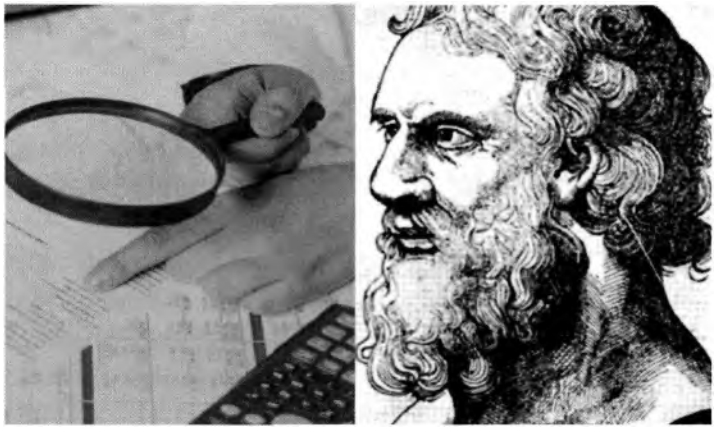
Sanırım mutluluğumun sırrı da burada gizli.

06/07/2026

Alisa Çiçek AKYOL

Risk Analiz Uzmanı, Yazar

Sayılardan Manaya Doğru Denetimin Felsefeyle Buluştuğu Yer

Özet

Bu makale, finansal ve kurumsal denetim süreçlerinin felsefi temelleriyle olan ilişkisini araştırmaktadır. Denetimin yalnızca sayısal verilerin kontrolü olmadığını; epistemik, etik ve hermeneutik öğelerle harmanlanan çok katmanlı bir süreç olduğunu savunur. Denetimin felsefe ile buluştuğu alanlarda sorgulama, şüphe, anlam oluşturma ve ahlaki değerlendirme gibi kavramların merkezi roller üstlendiği gösterilmektedir.

1.Giriş

Denetim terimi kökenini Latince audite yani dinlemek fiilinden alır; bu da denetimin basit bir kontrol işlemi olmadığını, anlama sürecini içerdiğini gösterir. Denetim, ekonomik faaliyetlerin kabul edilmiş ölçütlerle uyumunun araştırılması ve bu araştırmanın sonuçlarının tarafsızca raporlanması sürecidir. Bu açıdan bakıldığında denetim, sayılarla ifade edilen olaylar üzerinden anlam üretme pratiğidir. Kısaca denetim, ölçüt ve değerlendirme süreçlerinin sistematik bir bütünüdür.

2.Denetimin Temel İlkeleri ve Felsefi Boyutları:

2.1.Epistemik Boyut: Şüphe ve Bilgi

Felsefenin bilgi epistemolojisi, bilginin nasıl elde edildiğini, neyin doğruluk kriteri olduğunu inceler. Denetimde ise benzer bir epistemik süreç söz konusudur. Denetçi, eldeki gösterge ve kanıtları değerlendirme yoluyla "makul güvence" oluşturur. Bu yönüyle denetim, şüpheyi ve sorgulamayı merkezine alan bir bilgi üretim sürecidir. Şüphecilik, felsefenin temel özelliklerinden biri olarak kabul edilir ve denetim uygulamalarında doğal bir tutumdur.

2.2.Hermeneutik Boyut: Yorum ve Anlam Oluşturma

"Auditing, hermeneutics and subjectivity" başlıklı akademik çalışma, denetimin normatif bir yorumlama pratiği olduğunu öne sürer. Bu bağlamda, denetim yalnızca teknik bir prosedür olmayıp, aynı zamanda yorum ve anlam oluşturma sürecidir; denetçinin kanıtları nasıl yorumladığı, yalnızca niceliksel verilerin analizinden öteye geçer.

2.3.Etik Boyut: Mesleki Ahlak ve Değerler

Denetim mesleğinin başarısı yalnızca sayısal doğrulukla sınırlı değildir; meslek mensuplarının etik davranışları, kamu çıkarının korunması ve güvenilirlik gibi değerlere dayanan bir felsefi zemine ihtiyaç duyar. Etik felsefe perspektifinden bakıldığında, denetimin ahlaki sorumluluğu, yalın teknik uygulamaların ötesinde toplumsal güvenin tesis edilmesidir.

3.Denetimin Felsefi Sorgulaması: Norm ve Ölçütlerin Felsefesi

Felsefeye göre bir bilimin veya bilgi alanının temeli, o alandaki temel ilkeler ve normlardır. Denetim standartları ve uluslararası normlar, bu temel ilkelerin kurumsallaşmış biçimleridir ve bir denetim felsefesinin pratik yansımaları olarak görülebilir. Denetimin toplumsal kabul görmesi ve etkinliğinin artması, bu felsefi temel üzerine inşa edilir.

4.Denetim ve Anlam İlişkisi

Denetim süreçlerinde sayılar, tek başına anlam ifade etmezler; anlam, denetçinin eleştirel düşünce ve değerlendirme kabiliyeti ile inşa edilir. Bu durum, sadece teknik hesaplamaların ötesinde epistemolojik bir bakış gerektirir. Bu nedenle denetim, sadece sayısal veriyi kontrol etmek değil, aynı zamanda o verinin taşıdığı ilkelerin, anlamların ve normatif sonuçların sorgulanmasıdır.

5.Sonuç

Bu çalışma, denetimin felsefi katmanlarını açıklayarak, denetimin yalnızca finansal tabloları doğrulama süreci olmadığını gösterir. Denetim, bilgi üretimi, yorumlama, etik değerlendirme ve anlamlandırma süreçlerini içerir. Bu nedenle denetim, matematiksel sayılardan anlam çıkarma pratiği ile insan aklının eleştirel ve felsefi süreçlerinin kesiştiği noktada konumlanır.

Kaynakça

Bayrak, T. (2018). İç Denetim Felsefesi. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi DergiPark

Erdoğan, M. (2005). Denetim (2. basım). Maliye ve Hukuk Yayınları denetimakademisi.com

Reiter, S. A. & Williams, P. F. (2015). The philosophy and rhetoric of auditor independence concepts. Business Ethics Quarterly.

Cambridge University Press & Assessment

Saifudin, S. & Januarti, I. (2023). Semiotics of audit quality: A meta-analysis perspective. Journal of Accounting and Investment, 24(3), 861–876. journal.umy.ac.id

Dergimizin bir önceki sayısındaki bulmacanın çözümü.

Edebiyat Bulmaca	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	M	İ	G	U	E	L	D	E	C	E	R	V	A	N	T	E	S
2	İ	M	A	N	■	■	A	■	E	■	E	■	K	İ	■	H	U
3	M	A	■	■	M	A	H	■	M	■	Z	E	■	A	R	A	Ç
4	A	R	A	S	■	S	İ	M	■	Y	E	M	■	G	■	D	V
5	R	E	Y	■	K	■	■	E	■	O	N	■	T	A	■	■	E
6	S	T	A	T	Ü	K	O	■	U	■	E	S	E	R	■	T	C
7	İ	■	Z	■	L	■	■	İ	Y	İ	■	E	R	A	T	■	E
8	N	E	■	■	Ç	O	R	L	U	■	■	L	E	■	R	U	Z
9	A	T	A	■	E	Ğ	E	■	Z	■	T	İ	■	■	A	R	A
10	N	■	Y	A	■	U	■	Y	■	T	A	M	■	A	B	■	■
11	■	E	■	■	A	Z	M	A	■	Ü	N	■	■	İ	Z	İ	N
12	T	R	U	V	A	■	İ	R	E	M	■	S	O	L	O	■	O
13	U	K	■	E	■	■	L	A	■	■	M	İ	■	E	N	E	■
14	R	■	O	L	■	T	■	■	U	Y	U	M	■	■	■	T	E
15	■	İ	Y	İ	L	İ	K	■	Z	■	R	■	O	B	■	İ	L
16	O	■	A	■	O	K	U	L	■	K	A	Y	M	A	K	■	İ
17	Y	■	K	U	R	■	L	E	Ş	■	T	R	A	Ş	■	O	F

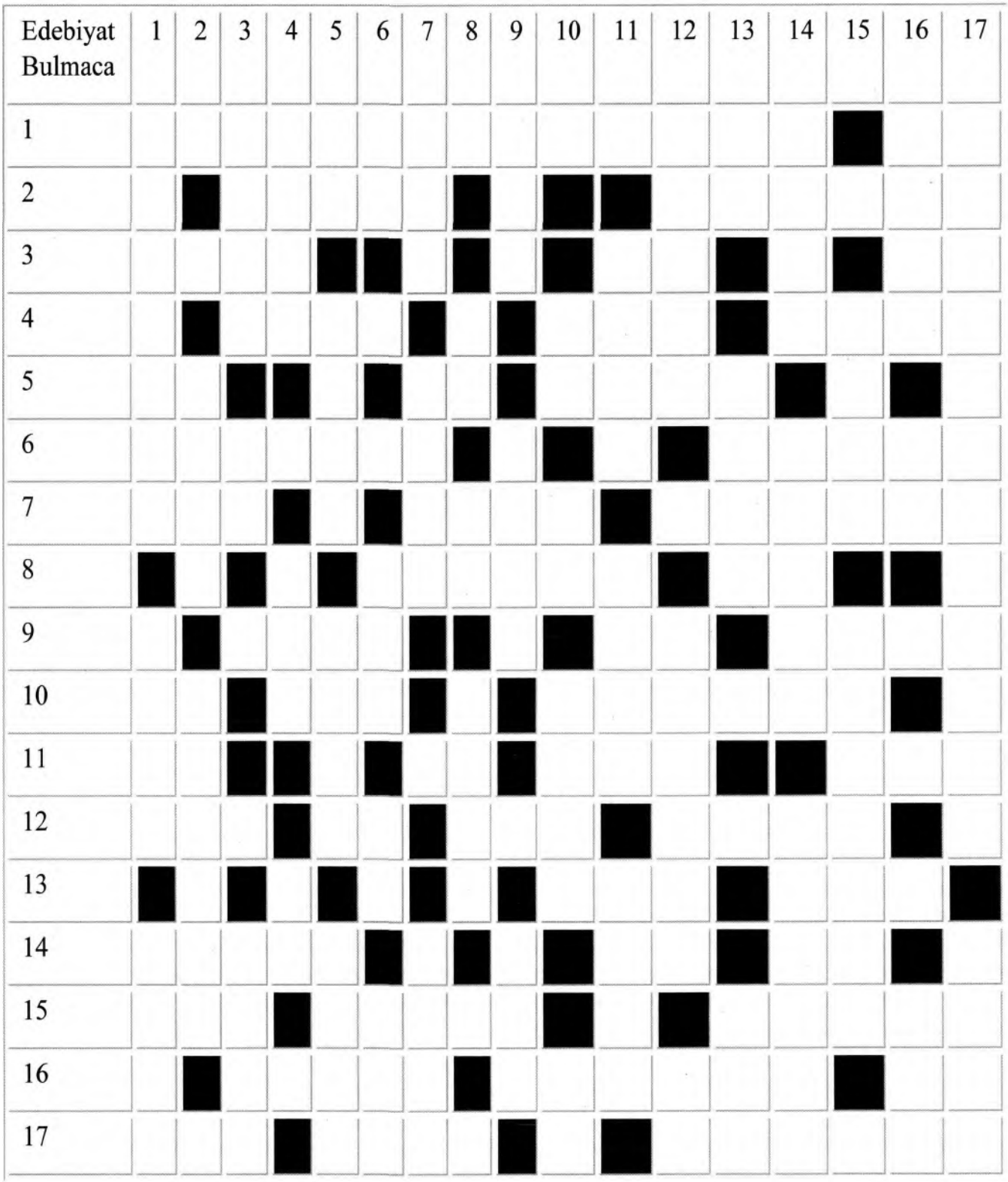
Bulmaca

(Türk ve Dünya edebiyatından yazarlar ve kitapları çerçeve alınarak hazırlanmış bir bulmacadır)

Sağdan Sola:
1/1: Mevlid-i Şerif'in yazarı ve Osmanlı Devleti döneminde Bursa Ulu Camiin İmamı, Mutasavvıf. 1/2: Arapça'da Baba.
2/1: Sinirli, gergin. 2/2: Çok mühim, önemli, yaşamsal ve aynı zamanda bir erkek ismi.
3/1: Dinlenme, ara verme. 3/2: Karada, denizde, gölde veya akarsularda evcil olmayan hayvanları vurma ya da yakalama işi. 3/3: Vilayet.
4/1: Soğuktan korunmak ya da süs için boyuna ya da omuza takılan bir kumaş ya da örgü parçası.4/2: Vücutta proteinlerin parçalanması sonucunda karaciğerde oluşan ve böbrekler aracılığıyla idrarla dışarı atılan bir atık maddesi. 4/3: Eski Türkçe'de yiğit, güçlü, kahraman.
5/1: Bir binek hayvanı. 5/2: Bölük'ün kısaltılması. 5/3: Bir bayan ismi.
6/1: Bir şeyi sıkmak, ezmek veya preslemek için kullanılan mekanik düzenek veya mengene anlamına gelen bir kelime. 6/2: Kağıt üzerindeki kuraldan ziyade, sahada geçerli olan gerçek durum, de facto.
7/1: Kuzey İrlanda'nın İngiltere'den bağımsızlığını savunan bir örgütün kısaltılması. 7/2: Turpgiller familyasından, yaprakları salata olarak yenilen hafif acı ve baharatlı bir sebze. 7/3: Osmanlıca bir kelime olup anahtar ve açmak manasına gelir.
8/1: Bir erkek ismi. 8/2: Fransa Ülkesinin kısaltması.
9/1: Genellikle sıcak içeceklerin tüketimi için tasarlanmış, kulplu ve silindirik formlu bir bardak türü. 9/2: Alfabemizin 12. harfinin iki kere yazımı. 9/3: Büyük acı, eziyet ve ruhsal sıkıntı. Aynı zamanda cehennemde çekilecek acı.
10/1: Alfabemizin 14. harfinin okunuşu. 10/2: Oy. 10/3: Kendimizi başkasının yerine koyarak düşünmek, başkasının ne durumda olduğunu hissetme eylemi.
11/1: Kuruşun kısa yazımı. 11/2: Toprak üstündeki bölümleri odunlaşmayıp yumuşak kalan, ilkbaharda çıkan ve bir iki mevsim sonra kuruyan küçük bitkilere verilen ad. 11/3: Türk Standartları Enstitüsünün kısa yazımı. 11/4: Kuru'nun zıttı.
12/1: Avrupa Ekonomik Topluluğunun kısa yazımı. 12/1: Bir nota. 12/3: Anadolu'da yaşamış, eksi bir uygarlık. 12/3: Su taşımaya yarayan büyükçe bir kap.
13/1: Damızlık erkek koyun 13/2: Arınmış veya soyutlanmış.
14/1: Bedava. 14/2: Yemekten emir. 14/3: Alfabemizin 15. harfinin okunuşu.
15/1: İslam'ın dördüncü halifesi. 15/2: Bir şeyin etrafını çevirme veya kuşatma 15/3: Ciltli veya ciltsiz olarak bir araya getirilmiş, basılı ya da yazılı kâğıt yaprakların bütünü.
16/1: Yetkin, becerikli anlamında bir sözcük. 16/2: Ürünlerin kimliğini belirlemek ve takibini kolaylaştırmak amacıyla farklı kalınlıktaki siyah çizgiler ile boşluklardan oluşan bir kodlama sistemi.
17/1: Seslenmek ve dikkati çekmek için (özellikle Rumeli yöresinde) kullanılan bir söz. 17/2: Kapar'ın tersi. 17/2: Bir derneğe ya da bir kuruma tabi olmak.

Yukarıdan Aşağıya: 1/1: Brezilyalı Yazar Paulo Coelho'nun yazdığı ünlü bir roman ismi. 1/2: Günümüzde İsrail denilen gayrimeşru bir oluşumun sınırları içinde yer alsa da esasında Filistin'e ait bir şehir. 1/3: Çocuğu olan erkek, peder.
2/1: Bir şeyin zıttı, karşıtı ya da uygun olmayan. 2/2: "Eli her şeye uzanan, gücü yeten, becerikli kimse" veya "eli her şeye ulaşan."
3/1: Osmanlı döneminde şehzadelerin ve Devlet adamlarının çocuklarının eğitimi, bakımı ve yönetim sanatını öğrenmesiyle görevli özel öğretmen ve danışman. 3/2: Farsça olumsuzluk eki. 3/3: Diyarbakır'ın bir ilçesi.
4/1: Bir erkek ismi. 4/2: Bir yerleşim yerini ya da kaleyi düşman saldırılarından korumak için etrafına inşa edilen yüksek savunma duvarı. 4/3: Bir nota.
5/1: Seslenme, onaylama, şaşkınlık, vurgu veya seçenek sunma anlamına gelen bir kelime. 5/2: Genellikle 0-3 yaş (0-36 ay) arasındaki bebek ve küçük çocukların gündüz saatlerinde bakım ve temel eğitim ihtiyaçlarının karşılandığı okul öncesi kurum. 5/3: M.Ö. 550 yılında Kyros tarafından kurulan ve antik dönemin en büyük süper güçlerinden biri olan İran merkezli bir imparatorluk. 5/4: Osmanlıca kış.
6/1: Megabayt'ın kısa yazımı. 6/2: At yavrusu. 6/3: Köpek eş anlamlısı. 6/4: Yokluk ya da tasavvufta kendisini yok hissetmek.
7/1: Mensup olma. 7/2: Yunan alfabesinin ikinci harfi aynı zamanda bir virüs ismi. 7/3: yatağın yerden yüksek durmasını sağlayan ve genellikle alt kısmında eşya saklamak için sandık veya depolama alanı sunan bir yatak altı mobilyası.
8/1: Kırmızı. 8/2: Bir seslenme (hitap) ünlemi. 8/3: Belden aşağıya giyilen bir kadın giysisi.
9/1: Daha çok Rize'de yetişen ünlü bir bitki. 9/2: Operalarda ve oratoryolarda solistin orkestra eşliğinde tek başına söylediği ve kendi içinde bütünlüğü olan solo şarkı. 9/3: Osmanlıca'da basım veya baskı.
10/1: Askerî harekâtlarda birliklerin ihtiyaç duyduğu malzemelerin toplandığı ve dağıtıldığı bölge veya askerî birliklerin konaklayıp donatım sağladığı tesis. 10/2: Alfabemizin 6. ve 12. Harfi. 10/3: İnsan davranışlarının ve ilişkilerinin temelindeki doğru, yanlış, iyi ve kötü kavramlarını sistemli bir şekilde inceleyen felsefe ilminin bir dalı. 10/4: Çok'un zıttı.
11/1: Hecelerin uzunluk ve kısalık, kapalılık veya açıklık değerlerine (ses kalıplarına) dayanarak oluşturulan klasik bir şiir ölçüsü. 11/2: Volkanik kökenli pomza taşının öğütülerek çimento ve suyla karıştırılmasıyla üretilen hafif, gözenekli ve yalıtkan bir inşaat yapı malzemesi. 11/3: Geniş zamanda oyma fiili.
12/1: "Daha az kötü" veya "daha ucuz/ekonomik" anlamlarına gelir. 12/2: İpek gibi veya ipek tarzında anlamlarına gelen bir zarf/niteleme sözcüğü. 12/3: Alfabemizin 14. ve 26. harfleri.
13/1: Kan tahlillerinde vücudu enfeksiyonlardan koruyan ve kemik iliğinde üretilen bir tür beyaz kan hücresi olan bazofil anlamına gelir. 13/2: Osmanlıca'da iffetli (namuslu, haramdan ve aşırılıktan sakınan erkek) anlamına gelir. 13/3: Denizin veya gölün küçük girintiler biçiminde karaya doğru sokulduğu sığ su bölümü.
14/1: Vücudun kendi başına üretemediği, tiroid hormonlarının üretimi ve metabolizmanın düzenlenmesi için mutlaka dışarıdan alınması gereken bir mineral. 14/2: Aşırıya gitmek, aşırılık ve ölçüsüzlük. 14/3: Osmanlıca Anne.
5/1: Rize ile Erzurum arasındaki karayolu üzerinde, İkizdere-İspir mevkiinde yer alan 2.640 rakımlı dağ geçidi, aynı zamanda Rize'de bir yayla ismi. 15/2: Birini görmeye veya biriyle görüşmeye gitme ya da bir yeri görmeye gitme.
16/1: Kimyada iki karbonlu bir alkil köküne (C_2H_5) verilen isim. 16/2: Bir nota. 16/3: Osmanlıca gelecek ya da istikbal.
17/1: Sevgili Peygamberimiz Hazreti Muhammed'in (asm) ilk müezzini. İslamiyet'i ilk kabul edenlerden ve bunu açıktan ilan eden ilk yedi kişiden biridir. 17/2: Yunanca'da "destansı" anlamına gelen bir kelime.

Edebiyat Bulmaca

Hazırlayan: Ahmet Sandal

Batman Girişimci Kadınlar Derneği Başkanı Gülhan Bağrıyanık İle İkta Dergisi İçin Bir Söyleşi

Sorular Ahmet Sandal'dan, cevaplar Gülhan Bağrıyank'tan.

Soru 1: Gülhan Hanım öncelikle kendinizi tanıtır mısınız?

Cevap 1: 1972 Kurtalan Beykent doğumluyum. Daha ilkokulda başladı, mücadelem. Çok çalışkan bir öğrenci olmasam da çok aktiftim. Evin ilk çocuğu; anne ve babaların bütün acemiliklerini yaşadıkları ve tecrübe kazandıkları çocuk. İkinci annelik rolünün yanında folklor, voleybol, hentbol, kooperatif kolu, Kızılay kolu, Yeşilay kolu gibi oluşumlarda ve en önemlisi başrolde oynamak; her baba yiğidin harcı olmasa gerek, o zamanlar için bile ilk olmak. Kantin yönetmek, konferanslar düzenlemek, spor müsabakalarına gitmek. Bunları yapabilmek için de ailene yalvarmak. Hem anne hem baba tarafında ilk olmak, kız çocuğu olmak. Ortaokul bittikten sonra okula devam edemez kararı ile kahrından beş-altı hastalığa birden yakalanmak ve sebebinin psikolojik olması. Kazandığın Öğretmen Lisesine gidememek, öğrenme-öğretme isteğinin elinden alınması. Ne kadar acı.

Psikolojim son demlerinde iken babamın içten içe üzülmesi; hem kendi ailesi hem de annemin ailesinin baskıları ile okul hayatım sona erecekti. Her iki taraftan da baskı yapılıyordu babama "Kız çocukları okutulmaz, bu kadar okumuş yeter." diye. Babam üç yaşında kaybetmiş babasını. Bir kadının yaşayabileceği tüm sıkıntıları biliyordu, annesine yaşadıklarından dolayı. O yüzden iyi bir babaydı. Annemin babasının küçük bir olumlu söyleminden ("Kız okumak istiyor, öldürecek misiniz kızı, kaydını yap bakalım nasıl iyileşecek") cesaret alan babam kayıt dönemi bitmiş olmasına rağmen liseye kaydımı yaptırmıştı sonunda. Okul müdürünün de desteği ile. 4-L sınıfında dördüncü kız öğrenci idim artık. Türlü baskılar ve sıkıntılar ile lise de bitti. "Üniversite sınavlarına girmene gerek yok, buraya kadar" dediler yine. Üniversite sınavlarına girdim ancak eğitimime dışarıdan devam ettim.

Liseden sonra evlilik ve ilk çocuk. Dört yılda bitmesi gereken üniversite altı yılda tamamlamak da arada gidilen dikiş-nakış, el sanatları, bilgisayar vb. mesleki kurslar ile zamanı nitelikli kullanmak da kolay değildi o zamanlar.

Bir demiryolcu ile evliydim. Batman merkeze yakın ara istasyonlarda ikamet ederken ihtiyaçları karşılamak için Batman'a mecburi gidiş-dönüş yapma zorunluluğunun yanında bu ihtiyacı bile çok görüp çekemeyen örf, adet, gelenek, görenekler ile ayrı bir savaş, ayrı bir mücadele. Hakkında en çok konuşanlar, dedikodunu yapanlar, seni en çok eleştirenler mücadelen sonunda dikenlerini temizlediğin yollardan ne güzel geçiyorlar, yaptıklarının aynısını yapıyorlar. Ama ilk giden sensin o yollardan. Ne bilsinler dikenleri temizlerken yüreğinin ne kadar kanadığını.

İktisat Fakültesini bitirmiştim, dışarıdan. Bir gün bile olsa öğretmen olmak en büyük hayalimdi bir zamanlar. İçimde bırakmışlardı çünkü. En sevdiğim işi yapmak için gördüğüm bir ilan ile ücret karşılığı öğretmenlik için Batman Milli Eğitim Müdürlüğü'ne başvuru yapmıştım hemen. Ara istasyonlarda yaşıyorum ancak Batman'a öğretmenlik için gidiş-dönüş yapıyorum aynı zamanda ev hanımlığı ve annelik rolüm devam ediyor, diğer roller de cabası.

Eş, kardeş, evlat, gelin, komşu, arkadaş. Her yere yetişmeye çalışıyorum ki eleştirmesinler, yargılamasınlar.

Tüm bunları yaşarken çevrendeki kadınların hayatına dokunmak, sıkıntılarına çözüm bulmak, kurumlar ile aralarında köprü olmak... Ne kadar ağır bir misyon yüklenmişim ya Rabbim. İlim ve irfan ile yetiştirilmeyen hiçbir kadın tam kurtarılmış kadın değildir. Kendimi azıcık kurtardım, azıcık. Kafamda kadınlar için yapmak istediğim birçok proje var ancak bireysel olarak başvurabileceğim bir fon yok. Yine bir gün bir kadın için kurumların kapısını aşındırırken Valilik İl Koordinasyon Kurulunda görevli bir memurun yönlendirmesi ile. Yine bir ilk... Yine mücadele...

Soru 2: Batman Girişimci Kadınlar Derneği hakkında bilgi verir misiniz?

Cevap 2: Batman Girişimci Kadınlar Derneği 2008 yılında Kadınlara yönelik çalışmalar yapmak üzere kuruldu. Kadınları sosyal, kültürel ve ekonomik hayata katmak amacıyla aşçılık, kuaförlük, el sanatları, tekstil, girişimcilik, aile içi iletişim ve empati eğitimleri verildi.

Ücretli öğretmenlikten arttırdığım az bir birikimim ile yapılan çalışmalar, çalışmanın yaygınlaşması ve Derneğin tanıtımı için kadınlar matinesi. Bakanlıklara yazılan projeler, kısıtlı proje bütçeleri ile yapılan birçok faaliyetler. Kimsenin arka bahçesi olmadan sadece kadın odaklı çalışmak için verilen ekstra bir mücadele ve yine aile ve toplum baskısı "Cebinden harcıyorsun, bir şey kazanmıyorsun." Onlara göre yaptığın her çalışmanın maddi bir karşılığı olmalıydı. Bana göre kadınlara öncü olmak, sosyal sorumluluk ve sadece yürüyebileceğin kadar bir harçlık. Proje olmasa da çalışmalarına devam etmeliydi dernek. Yöresel tandır ekmeği yapılıp idari giderlerimizin karşılanacağı kadar bir üretim gerçekleştirildi.

Sivil toplum alanında da sıkıntılar çekilmiş, yolların dikenleri temizlenmişti. Bu çalışmalar birçok kadın ve erkeğe rol model olmuş bizden sonra birçok dernek kurulmuştu. Ancak Merkez Bankasının Derneklere çalıştığını zanneden kişiler de vardı bu dernek kuranların arasında. Nereden bilsinler ki özellikle projelerde faaliyet=bütçe.

Kendimizi kanıtlamıştık, çalışmalarımız ile fedakârlığımız ile. Bu yüzden çaldığımız kapılar hep düğme ilikliediler, çekemeyenler kendisi gibi zannedip aşağı çekmeye çalıştılar, dedikodu yaptılar. Yalan kırk yeri dolaştı, doğru yerini bulana kadar. Etik çalışmayan STK'lar yüzünden STK ve kadın çalışması değerini kaybetti Batman'da. "Ayy!!! bu kadın dernekleri" diye yakasını silkeledi kurumlar bir süre. Aynı alanda olunca aynı kefeye de koyuluyorsun maalesef. Kabuğumuza çekildik, kurumlarla iletişimimiz azaldı bir dönem.2008'den 2026'ya.

Yapılan çalışmalar, etkinlikler, projeler, eğitimler ister istemez tecrübe sahibi yapar sizi eğer varsa bir toplum yararına çalışma derdiniz. Kadınlarımızın hayatına dokunabilmemiz için bizim ayaklarımızın üzerinde durmamız gerektiğini kendi imkânlarımız ile yaptığımız teknik gezilerde öğrenmiştik. Bir dönem pasif kalmıştık. Üzerimizdeki ölü toprağını atmamız gerekiyordu. Tecrübelerimizden yola çıkarak ve Türkiye'de Kadın Girişimi Kooperatiflerinin tarihçelerini araştırarak bir Kadın Kooperatifi kurmaya karar vermiştik.

Yine bir ilk... Kadın Kooperatifi kurmak. Ama gel gör ki hiçbir Kadın Kooperatifinin kuruluşunda yedi kadın bir araya gelip kooperatiflerini kendi başlarına kurmamışlar. Belediyeler, Valilikler, Ticaret ve Sanayi odaları destek olmuş. Hükümetimizin kadın girişimciliğini arttırmaya yönelik politikalar geliştirmesi ve Kadın Girişimi Kooperatiflerinin desteklendiği bir dönemde. Valimiz aynı zamanda Belediye Başkan Vekilimiz Hulusi Şahin ile görüştük.

Kendisi çok duyarlı davrandı ve ilgili birimlere "Gerekirse bina dikin, Gülhan Hanımın tecrübelerinden faydalanarak Kadın Kooperatiflerini kurun" dedi.

Bizim girişimlerimiz ve Valimizin desteği ile Batman merkezde sekiz adet ve her ilçemizde birer adet olmak üzere on üç adet Kadın Girişimi Kooperatifi kuruldu. ADEM ve ÇATOM'ların da kooperatif kurmaları için toplantılar yapıldı. Ancak benim bir korkum vardı. Korkum şuydu ve dile de getirdim: Batman merkezde fazla sayıda kadın kooperatifinin kurulması Batman'da kadın çalışmasını baltalayacak, kadın kooperatifleri arasında fırsat eşitliği olmayacak, kadınlar arasında zaten olmayan dayanışmayı daha da yok edecek. Kadın kooperatiflerinin hepsinin desteğe ihtiyacı olacaktı ve hangi birimize destek olunacaktı ki? Benim düşünceme ve tecrübelerime göre öyle bir çalışma yapılmalıydı ki kadın çalışması yapan kişiler ve kurumlar birbiriyle kenetlenmeli ve Batman kadın dostu bir kent olmalıydı. Kadın çalışması yapan kurumlardan girişimci kadınlar bir araya getirilerek kurulacak kadın kooperatifleri daha başarılı olurdu diye düşünüyordum. Sonrasında bütün kadın kooperatiflerine destek olacak bir çatı kooperatif önerim ile kuruldu. Ancak amacına hizmet etmedi ve pasif konuma düştü. Kadın kooperatiflerinin haklı destek talepleri ilgili birimlerin hangi birinize destek olalım söylemine sebep oldu. Bunun üzerine de Batman Kadın Kooperatifleri birliği kurulması fikri ortaya çıktı. Birliğimiz de kuruldu, ama şimdilerde her kadın kooperatifi kendi çalışmalarını kendi çapında yapmaya devam ediyor.

Soru 3: Hangi alanlarda çalışmalarınız var?

Cevap 3: Özellikle Halk Eğitim Merkezimiz ile işbirliği kurularak Yiyecek İçecek Hizmetleri, Giyim Üretim Teknolojileri, El Sanatları ve Girişimcilik alanlarında kurslar veriyoruz. Bu kurslar sonunda sertifikalarını alan kadınlarımız bu belgeler ile Mesleki eğitim Merkezine başvuru yapabiliyor ve alanlarıyla ilgili Kalfalık, Ustalık ve Usta Öğreticilik belgelerini alıp iş yerlerini de kurabiliyorlar. Kooperatif çalışmaları ile kadınlarımızın pazarlanabilir nitelikteki ürünlerine pazar imkanı oluşturmaya çalışıyoruz. Ayrıca kooperatif olarak da tarım ile ilgili çalışmalar yapıyoruz. Kooperatifimize tahsis edilen bir alanda sezona göre salatalık, kapya biber, karnıbahar vs sebze yetiştiriciliği yapıyoruz. Çok kazancımız yok, çalışmalar kendi kendini kurtarıyor ancak projeler ile katma değeri yüksek ürünler üretebilmek için çalışmalarımız devam etmektedir. Kooperatif üyelerimiz ile AR-GE çalışmalarını kendi imkânlarımız ile yaptığımız Türkiye'de bir ilk olan bir ürünümüz ile ilgili çalışmalarımız devam etmektedir.

Soru 4: Başarı hikâyenizden bahseder misiniz?
Cevap 4: Daha önceki sorularınızda anlattığım hikayem başarı hikayem aslında. Hayatım boyunca kadın veya erkek fark etmez, yüzlerce kişinin hayatına dokundum. Sosyal Girişimci bir insanım. Yaptığım bütün çalışmalarda daha çok sosyal girişimcilik tarafım ağır basıyor.

Soru 5: Hedefiniz nedir?
Cevap 5: Hayalim Batman'ın Kadın dostu bir kent olması. Kadınların faydalanabileceği sosyal, kültürel ve ekonomik alanların açılması. Yeter ki böyle alanlar oluşturulsun ve imkan verilsin, ben sağlığım elverdiği sürece gönüllü çalışmaya talip olurdum. Hedefim ise Batman'da üst düzey bir kadın çalışması yapmaktır.
Soru 6: Kadın Girişimcilere tavsiyeniz nedir?
Cevap 6: Yerel ve ulusal destek mekanizmalarından mümkün olduğu kadar faydalanabilmek için kadın dayanışmasını önceliğe alarak Sivil Toplum ve Kooperatifleşme güçlerini kullanmalarını tavsiye ederim. Kadın çalışması yapan dernekler ve kooperatiflerde biraz da gönüllülük esasıyla çalışmaları sonraki süreçlerde kuracakları işlerinin başarı şansını arttıracaktır.
Soru 7. Batman'da sosyal ve ekonomik gelişmeler hakkında görüş ve düşünceleriniz nelerdir? Bu açıdan gelecekten umutlu musunuz?
Cevap 7: Batman küçük bir köy iken petrolün bulunmasıyla hızlı bir şehirleşme süreci yaşamıştır. Genç bir nüfusa sahip olduğu için bölgenin en dinamik illerinden biri olma avantajı vardır.
Özellikle tekstil alanı ilimizde en büyük istihdam alanlarından biridir. 2026 yılı itibariyle birçok organize sanayi bölge (Gıda OSB, Tarım OSB, Tekstil OSB ve Küçük Sanayi Siteleri) projeleriyle büyük ekonomik dönüşümler ve yatırımlar gerçekleşmektedir. Bu projeler ile Batman sadece bir petrol kenti olma statüsünden çıkmış, bölgesel bir üretim ve ihracat üssü potansiyeli olan bir il statüsüne kavuşmuştur. Gelecek adına büyük umutlar vadeden yatırımlara imza atıldığından dolayı Batman bölgenin parlayan sanayi, tarım ve turizm merkezlerinden biri olma yolunda ilerleyecektir diye düşünüyorum..
Soru 8: Hayatta en çok önemsediğiniz üç kavram, hayatta değer verdiğiniz üç şey nedir?
Cevap 8: Kadın Dayanışması, Vefa ve Dostluk
Soru 9: Hobileriniz ve merak duyduğunuz şeyler nelerdir?
Cevap 9: Çocukluğumda babam bağlama çalardı. Müzik ruhun gıdasıdır şiarıyla ve müzik içinde büyüdüğüm için 2010 yılından beri Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği korolarında korist ve solist olarak çalışmalarım var. Halen Batman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü bünyesinde bulunan Batman Fasıl72 Grubunda müzik çalışmalarım devam etmektedir.
Soru 10: Hangi tür kitaplar okursunuz? Ülkemizde kitap okuma oranlarının azlığını neye bağlıyorsunuz?
Cevap 10: Genellikle kişisel gelişim kitapları okurum. Bana göre ülkemizde kitap okuma oranlarının az olmasının sebebi ailede okuma alışkanlığının olmaması ve çocuklara erken yaşlarda bu bilincin aşılanmamasıdır. Parmakla sayılamayacak kadar az sayıda kişi aileden birini örnek alarak kitap okumaya başlamıştır.
Ahmet Sandal: Gülhan Hanım bu samimi ve candan sohbetiniz için kalbi teşekkürlerim arz ediyor, başarılarınızın devamını diliyorum. Allah (cc) sizden ebeden razı olsun.
Gülhan Bağrıyanık: Ben teşekkür ediyorum. Bize kendimizi açıklama fırsatı verdiniz. Sağolun.

Arafat ARIK

Kahramanmaraş Pazarcık'ta Yaşayan Şair Yazar, Öğretmen

Sesleniş

Vur yiğidim vakit tamam,
Susadığın o an senin,
Çalsın davul geldi bayram,
Yazacağın destan senin.

Yumma artık gözünü aç,
Maksudun yarana ilaç,
Fersah fersah, kulaç kulaç,
Cihan senin, meydan senin.

Hakka öç ol mazluma baş,
Zırhını giy geldi savaş,
Allah hami etme telaş,
Vadettiği zaman senin.

Zafer Rahman suresidir,
Cennet şehit yöresidir,
Kızılelma töresidir,
Yetiştiğin irfan senin.

İblis soyu ölsün diye,
Garip yüzü gülsün diye,
Yeryüzü sulh bulsun diye,
Akıttığın som kan senin.

Âlem sensiz emekliyor,
Duaya umut ekliyor,
Ayak basmanı bekliyor,
Kuytu senin, viran senin.

Tüfeğin nişangâhında,
Gönlünün karargâhında,
Yesevi'nin dergâhında,
Yoğurulmuş iman senin.

Millete mihver bilindin,
Düşmana siper bilindin,
Doğuştan asker bilindin,
Öbür adın aslan senin.

Sahibisin üç kıtanın,
İzinden git nur atanın,
Mayana zehir katanın,
Beklediği tufan senin.

Kökten bozulursa izan,
Ölümü hak eder azan,
Çiğne batsın bozuk düzen
Buyruk senin ferman senin.

Gökhan SEVİNÇ

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Çevre Mühendisi

Bağımlılık: Özgürlüğe Giden Yol (3)

Bağımlılıkla Mücadelede Umudu Yeniden İnşa Etmek

Sevgili dostlar, kıymetli okuyucularımız;

Bağımlılık üzerine hazırladığımız üç bölümlük yazı dizimizin ilk bölümünde bağımlılığın ne olduğunu, insanın neden bazı şeylere bağlandığını ve bağımlılığın yalnızca madde kullanımından ibaret olmadığını birlikte değerlendirmiştik. İkinci yazımızda ise çağımızın en önemli sorunlarından biri haline gelen dijital bağımlılık ve sanal bahis konularını ele almış, teknolojinin sunduğu imkânların bilinçsiz kullanıldığında nasıl görünmez bir bağımlılık döngüsüne dönüşebildiğini konuşmuştuk.

Bu üçüncü ve son yazımızda ise artık sorunun kendisinden çok çözümüne odaklanacağız. Çünkü bağımlılığı anlamak önemli olduğu kadar, ondan korunmanın ve onunla mücadele etmenin mümkün olduğunu bilmek de en az o kadar önemlidir. Her bağımlılık bir süreç içerisinde geliştiği gibi, ondan kurtulmak da yine bir süreç gerektirir. Bu süreç bazen kolay olmayabilir; ancak doğru destek, güçlü ilişkiler ve kararlı adımlarla değişim her zaman mümkündür. Belki de en önemlisi, bağımlılığın insanın kaderi olmadığını hatırlamaktır.

Bağımlılıkla Mücadele Neden Mümkün?

Uzun yıllar boyunca bağımlılık, yalnızca iradesi zayıf insanların yaşadığı bir sorun olarak görülmüştür. Oysa günümüzde bilimsel çalışmalar bunun doğru olmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Bağımlılık, beynin öğrenme ve ödül mekanizmalarını etkileyen karmaşık bir süreçtir. Ancak beynimizin en önemli özelliklerinden biri de değişebilme yeteneğine sahip olmasıdır. Nörobilimde "nöroplastisite" olarak adlandırılan bu özellik sayesinde beynimiz yeni alışkanlıklar geliştirebilmekte, zararlı davranış kalıplarını zamanla değiştirebilmekte ve sağlıklı yaşam biçimlerine uyum sağlayabilmektedir. Bu nedenle bağımlılıkla mücadelede umut etmek için bilimsel nedenlerimiz vardır.

Elbette değişim bir gecede gerçekleşmez. Tıpkı bağımlılığın zaman içerisinde oluşması gibi, ondan uzaklaşmak da sabır, emek ve istikrar gerektirir. Bu süreçte zaman zaman zorlanmak, motivasyon kaybetmek ya da yeniden aynı alışkanlıklara yönelmek mümkündür. Önemli olan hiç düşmemek değil, düştüğümüzde yeniden ayağa kalkabilmektir. Çünkü değişim çoğu zaman kusursuz adımlarla değil, vazgeçmemekle gerçekleşir.

Ünlü psikiyatrist Dr. Gabor Maté, bağımlılıkla mücadelede şu önemli hatırlatmayı yapmaktadır: "İnsanlara önce neden bağımlı olduklarını değil, neden acı çektiklerini sorun." Gerçekten de bağımlılıkla mücadelede yalnızca davranışı ortadan kaldırmaya çalışmak çoğu zaman yeterli değildir. Asıl mesele, insanı o davranışa yönelten boşluğu, acıyı, yalnızlığı ya da umutsuzluğu anlayabilmektir. Çünkü insan çoğu zaman bağımlı olduğu şeyi değil, onun kendisine hissettirdiği geçici rahatlamayı bırakmakta zorlanmaktadır.

Mücadele, Fark Etmekle Başlar

Bağımlılıkla mücadelede atılacak ilk adım, çoğu zaman kişinin kendisiyle dürüst bir şekilde yüzleşebilmesidir. Günlük hayatımızda yaptığımız bazı davranışlar zamanla alışkanlığa dönüşebilir. Ancak her alışkanlık bağımlılık değildir. Bir davranışın bağımlılığa dönüşmeye başladığını gösteren en önemli işaretlerden biri, kişinin onu kontrol etmekte zorlanması ve zararlarını bilmesine rağmen sürdürmeye devam etmesidir. İşte tam bu noktada insanın kendisine bazı soruları sorması büyük önem taşımaktadır.

"Telefonuma gerçekten ihtiyaç duyduğum için mi bakıyorum?", "Boş kaldığım her anda neden ekranı açıyorum?", "Bahis oynarken gerçekten para mı kazanmak istiyorum, yoksa yaşadığım stresi unutmaya mı çalışıyorum?", "Bu davranış bana ne kazandırıyor, benden neleri götürüyor?" gibi sorular, çoğu zaman değişimin ilk kapısını aralayabilir. Çünkü farkındalık olmadan değişim mümkün değildir. İnsan ancak hayatını dürüstçe değerlendirebildiğinde hangi alışkanlıklarının kendisine zarar verdiğini görebilir.

Bağımlılık çoğu zaman bir anda başlamadığı gibi, ondan kurtulmak da tek bir büyük kararla gerçekleşmez. Küçük ama kararlı adımlar, uzun vadede çok daha kalıcı sonuçlar doğurabilir. Telefon kullanım süresini azaltmak, belirli saatlerde ekranlardan uzak kalmak, bahis sitelerine erişimi engellemek, tetikleyici ortamlardan uzaklaşmak ya da gerektiğinde profesyonel destek almak, atılabilecek önemli adımlardan yalnızca birkaçıdır. Bazen küçük görünen bir değişiklik, hayatın yönünü değiştirecek büyük dönüşümlerin başlangıcı olabilir.

Hayatımızdaki Boşluğu Ne ile Dolduruyoruz?

İlk yazımızda bağımlılığın çoğu zaman bir boşluğu doldurma çabası olduğundan söz etmiştik. Eğer durum böyleyse, mücadelede yalnızca zararlı alışkanlığı bırakmaya odaklanmak yeterli olmayacaktır. Çünkü insan hayatındaki boşluk uzun süre boş kalmaz; mutlaka başka bir şeyle dolmaya çalışır. Bu nedenle bağımlılıkla mücadelede asıl hedef, yalnızca bir davranışı terk etmek değil, onun yerine insanı geliştiren ve güçlendiren yeni alışkanlıklar inşa edebilmektir.

Spor yapmak, yürüyüşe çıkmak, kitap okumak, yeni bir hobi edinmek, sanatla ilgilenmek, gönüllülük faaliyetlerine katılmak ya da ailemiz ve dostlarımızla daha fazla zaman geçirmek yalnızca boş vakti değerlendiren uğraşlar değildir. Bunlar aynı zamanda beynimizin ödül sistemini sağlıklı yollarla besleyen, aidiyet duygumuzu güçlendiren ve yaşam doyumumuzu artıran önemli alışkanlıklardır. Harvard Üniversitesi'nin seksen yılı aşkın süredir devam eden mutluluk araştırmasının da ortaya koyduğu gibi, insanı uzun vadede mutlu ve sağlıklı tutan en önemli unsur güçlü ve güvenilir ilişkilerdir. Bu nedenle bağımlılıktan uzaklaşmanın en etkili yollarından biri, insanı hayata bağlayan ilişkileri güçlendirmektir.

Bazı insanlar bağımlılıktan kurtulmayı yalnızca bir şeyden vazgeçmek olarak görmektedir. Oysa gerçek değişim, vazgeçilen şeyin yerine daha anlamlı bir hayat koyabilmektir. Çünkü insan yalnızca "hayır" diyerek değil, aynı zamanda kendisini geliştirecek yeni hedeflere "evet" diyerek de özgürleşir.

Ailelere Düşen En Büyük Sorumluluk

Bağımlılıkla mücadele yalnızca bağımlı bireyin omuzlarına bırakılabilecek bir süreç değildir. Aile, bu mücadelenin en önemli yapı taşlarından biridir. Çünkü insanın hayata bakışı, kendisini ifade etme biçimi, sorunlarla başa çıkma yöntemleri ve aidiyet duygusu büyük ölçüde aile ortamında şekillenmektedir. Sevildiğini hisseden, dinlenen, değer gören ve güven içerisinde büyüyen çocuklar, hayatın zorluklarıyla karşılaştıklarında sağlıklı baş etme yolları geliştirmeye daha yatkın olmaktadır. Bu elbette her zaman bağımlılığın ortaya çıkmayacağı anlamına gelmez; ancak güçlü aile bağlarının önemli bir koruyucu unsur olduğu bilimsel çalışmalarla da ortaya konulmaktadır.

Anne ve babaların çocuklarını yalnızca tehlikelerden uzak tutmaya çalışması yeterli değildir. Asıl ihtiyaç duyulan şey, çocuklarla güvene dayalı güçlü bir iletişim kurabilmektir. Çocukların yalnızca başarılarını değil, korkularını, kaygılarını ve hayal kırıklıklarını da rahatlıkla paylaşabilecekleri bir aile ortamı oluşturmak büyük önem taşımaktadır. Çünkü birçok genç, anlaşılmadığını hissettiği anda çözümü yanlış yerlerde arayabilmektedir. Bazen bir sohbet, birlikte yapılan bir yürüyüş ya da yargılanmadan dinlenildiğini hissettiren birkaç dakika, uzun nasihatlerden çok daha etkili olabilmektedir.

Unutulmamalıdır ki çocuklar en çok söylenenleri değil, gördüklerini öğrenirler. Sürekli telefonuyla ilgilenen bir ebeveynin çocuğundan ekran süresini azaltmasını beklemesi kolay değildir. Aynı şekilde dürüstlükten söz edip günlük yaşamında farklı davranan yetişkinlerin çocukları üzerinde kalıcı etki bırakması da zordur. Bu nedenle bağımlılıkla mücadele, çocuklardan önce yetişkinlerin kendi alışkanlıklarını gözden geçirmesiyle başlamaktadır. Çünkü rol model olmak, çoğu zaman verilen en güçlü eğitimdir.

Eğitimciler ve Toplumun Ortak Sorumluluğu

Çocuklarımızın ve gençlerimizin hayatında aile kadar önemli bir başka yapı da okullardır. Öğretmenler yalnızca bilgi aktaran kişiler değil, aynı zamanda öğrencilerin davranışlarındaki değişimleri fark edebilen, onları doğru zamanda doğru desteğe yönlendirebilen önemli rehberlerdir.

Bir öğrencinin ders başarısındaki ani düşüş, arkadaş çevresinden uzaklaşması, içine kapanması ya da dikkat dağınıklığının belirgin şekilde artması bazen yalnızca akademik bir sorun olmayabilir.
Bu nedenle eğitimcilerin bağımlılık konusunda bilinçli olması, erken farkındalık açısından büyük önem taşımaktadır.
Ancak bağımlılıkla mücadele yalnızca ailelerin ve öğretmenlerin görevi olarak görülmemelidir. Kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, medya ve toplumun tüm kesimleri bu mücadelenin doğal paydaşlarıdır. Özellikle çocukların ve gençlerin güvenli sosyal alanlara erişebilmesi, spor ve sanat faaliyetlerinin desteklenmesi, bağımlılık konusunda bilinçlendirme çalışmalarının yaygınlaştırılması ve yasa dışı bahis gibi toplum düzenini tehdit eden oluşumlarla etkin mücadele edilmesi büyük önem taşımaktadır. Koruyucu çalışmaların güçlendirilmesi, bağımlılık ortaya çıktıktan sonra yürütülen tedavi süreçlerinden çok daha etkili sonuçlar doğurabilmektedir. Çünkü en başarılı mücadele, sorun ortaya çıkmadan önce alınan tedbirlerle mümkündür.

Güçlü Bir Hayat, Güçlü Bağlarla Kurulur

Bağımlılığın karşısındaki en güçlü kavramlardan biri yalnızca irade değildir; anlamlı bir yaşamdır. İnsan, kendisini değerli hissettiği, ait olduğu bir çevrenin parçası olduğu ve geleceğe dair umut taşıdığı sürece hayatın zorluklarıyla çok daha sağlıklı mücadele edebilmektedir. Tam da bu nedenle bağımlılıkla mücadelede yalnızca "zararlı alışkanlıklardan uzak durun" demek yeterli değildir. Asıl yapılması gereken, insanları hayata bağlayan nedenleri güçlendirmektir.
Ünlü psikiyatrist Viktor Frankl, "Yaşamak için bir nedeni olan insan, hemen her nasıla katlanabilir." derken aslında bağımlılıkla mücadeleye de ışık tutmaktadır. Hayatında güçlü bir amacı olan, kendisini geliştiren hedeflere sahip bulunan, ailesiyle, dostlarıyla ve toplumuyla sağlıklı ilişkiler kurabilen bireyler, bağımlılıkların oluşturduğu boşluğu çok daha kolay doldurabilmektedir. Çünkü insanın en büyük ihtiyacı yalnızca haz almak değildir; aynı zamanda anlam bulmaktır. Anlamını kaybeden hayat, geçici mutlulukların peşinden koşmaya daha açık hale gelirken; anlamını bulan insan, kalıcı değerler etrafında daha sağlam bir yaşam inşa edebilmektedir.
Belki de hepimizin zaman zaman kendimize şu soruyu sorması gerekir: Hayatımı gerçekten zenginleştiren şey nedir? Ekranda geçirdiğim saatler mi, kısa süreli heyecanlar mı, yoksa ailemle yaptığım bir sohbet, dostlarımla paylaştığım bir kahkaha, öğrendiğim yeni bir bilgi ya da bir başkasının hayatına dokunabilmiş olmanın huzuru mu? Bu sorunun cevabı kişiden kişiye değişebilir. Ancak şurası kesindir ki, insanı uzun vadede mutlu eden şeyler çoğu zaman satın alınabilen ya da bir tuşla ulaşılabilen şeyler değildir.

Ezcümle...

Evet Dostlar, üç bölüme ayırdığımız yazı dizimizin sonuna gelmiş bulunuyoruz. Sizlerle birlikte çıktığımız bu kısa yolculukta gördük ki bağımlılık, insanın hikâyesinin tamamı değildir; hayat yolculuğunda karşılaşılabilecek zorlu duraklardan yalnızca biridir. Her insan zaman zaman hata yapabilir, yanlış tercihlerde bulunabilir ya da kendisini çıkmaz bir yolun içinde hissedebilir. Ancak hiçbir bağımlılık, insanın umut etme gücünden daha büyük değildir. Çünkü insan değişebilir. Alışkanlıklar değişebilir. Hayatlar değişebilir. Yeter ki değişimin mümkün olduğuna inanalım ve ilk adımı atmaktan vazgeçmeyelim.
Yazı dizimizin en başında amacımızın kimseyi yargılamak ya da öğüt vermek olmadığını söylemiştik. Tek isteğimiz, bağımlılık konusunda birlikte düşünmek, birlikte sorgulamak ve belki de hayatımıza farklı bir pencereden bakabilmekti. Eğer bu üç yazı; bir anne ya da babanın çocuğuna biraz daha fazla zaman ayırmasına, bir gencin telefonunu bir süreliğine kenara bırakıp hayallerine yeniden yönelmesine, bir eğitimcinin öğrencisine farklı bir gözle bakmasına ya da bağımlılıkla mücadele eden bir insanın "Ben de başarabilirim." diyebilmesine küçük de olsa katkı sağlayabilirse, kendimizi bahtiyar sayacağız.
Son olarak sizlerden ayrılmadan önce birlikte şu gerçeği bir kez daha hatırlayalım: İnsanı gerçekten özgür kılan şey, hiçbir şeye ihtiyaç duymamak değildir; kendisine zarar veren bağımlılıkların yerine hayatına anlam katan değerleri koyabilmektir. Sevgi, emek, umut, dostluk, aile, üretmek, paylaşmak ve iyilik... Belki de insanı ayakta tutan en güçlü bağlar bunlardır. Hayat, bizi tüketen alışkanlıkların peşinden sürüklenmek için değil; sevdiklerimizle birlikte üretmek, öğrenmek, paylaşmak ve geride güzel izler bırakmak için bize verilmiş en kıymetli emanettir. Eğer bu satırları okuduktan sonra bugün hayatınızda küçük de olsa olumlu bir değişiklik yapmaya karar verirseniz, bilin ki bu yazı dizisi amacına ulaşmış demektir. Hepinize bağımlılıklardan uzak, sağlıklı, huzurlu ve umut dolu bir yaşam diliyorum.

Mehmet YUMRUTAŞ

Sağlık Eğitiminde Doktoralı Yazar, Sağlık Bakanlığında çalışıyor.

Sapere Aude... Ya Ulû'l-Elbâb... Akıl Yaşta Değil, Baştadır..!

Değerli İKTA okurları, yazımızın başlığında Latince, Arapça ve Türkçe kökenli üç söz öbeği yer almaktadır. Bu söz öbeklerinden ilk ikisinin anlamı sırasıyla "Bilmeye cesaret et" ve "Ey akıl sahipleri"dir. Üçüncü söz öbeğinin anlamı hepimizce malumdur. Bu üç farklı dilde ve farklı tarihsel dönemlerde söylenen sözlerden yola çıkarak geçmişten bugüne, bugünden yarına uzanan bir düşünce köprüsü kurmak yazımızın temel amacıdır. Zira dönemler, kültürler ve medeniyetler değişse de insanın aklını kullanması, bilgiye ulaşması ve kendi iradesiyle karar verebilmesi meselesi değişmemektedir.

Sapere aude: Bilmeye cesaret et!

Sapere aude sözü, köken olarak Roma dönemi düşünce dünyasına kadar uzanır. Ancak bu sözün modern düşünce tarihindeki asıl etkisi, Alman filozof Immanuel Kant'ın 1784 yılında yayımladığı "Aydınlanma Nedir?" başlıklı makalesiyle olmuştur.

Kant, bu makalesinde aydınlanmayı, insanın "kendi suçu ile düşmüş olduğu ergin olmama durumundan kurtulması" olarak tanımlar. Buradaki "ergin olmama" biyolojik veya yaşa bağlı bir durum değildir. Kant'ın sözünü ettiği durum, kişinin kendi aklını başkasının rehberliği olmadan kullanamamasıdır. Peki, Kant'a göre insan neden kendi aklını kullanamaz? Kant'ın cevabı oldukça çarpıcıdır: Korku ve tembelliktir.

İnsan, kendi aklıyla düşünmenin ve karar vermenin sorumluluğunu üstlenmek yerine, başkalarının kendisi adına düşünmesini daha kolay ve güvenli bulabilir. Din adamları, yöneticiler ve diğer otoriteler; gelenekler, dogmalar ve kimi düşünce sistemleri, bireyin kendi aklını kullanmasının önüne geçebilir. İşte Sapere aude tam da bu noktada anlam kazanmaktadır: Bilmeye, öğrenmeye ve kendi aklını kullanmaya cesaret etmektir. Kendi aklını kullanabilmek, yalnızca bilgi edinmek anlamına gelmez. Aynı zamanda sorgulamak, şüphe etmek, farklı ihtimalleri değerlendirmek, gerektiğinde yanılabileceğini kabul etmek ve ulaştığı sonuçların sorumluluğunu üstlenmek anlamına gelir. Bu nedenle aklın özgürleşmesi, aynı zamanda bireyin özgürleşmesinin de temel koşullarından biridir.

Yâ ulû'l-elbâb: Ey Akıl sahipleri!

Akıl için benzer bir çağrıyı, Kur'an-ı Kerim'de de görmekteyiz: "Ulû'l-elbâb" ifadesi, "akıl ve sağduyu sahipleri" anlamında olup Kur'an'da defaatle kullanılmaktadır. Kur'an'da ve İslam inancında akletmeye, düşünmeye, gözlemlemeye ve ibret almaya yönelik ifadelerin ortak noktalarından biri, insanın yalnızca gördüklerini kabul eden pasif bir varlık değil; düşünen, sorgulayan ve anlamaya çalışan bir özne olmasıdır.

Buradan hareketle İslam medeniyetinin özellikle Orta Çağ'ın belirli dönemlerinde bilim, felsefe, tıp, matematik, astronomi ve diğer bilgi alanlarında ortaya koyduğu birikimi de hatırlamak gerekir. Bağdat, Kurtuba, Semerkant, Kahire ve İstanbul, farklı dönemlerde önemli bilimsel ve entelektüel faaliyetlere ev sahipliği yapmıştır. Antik Yunan, İran ve Hint düşünce mirasının Arapçaya aktarılması ve geliştirilmesi, daha sonraki dönemlerde Avrupa'daki bilimsel ve felsefi gelişmeleri de etkileyen önemli bir bilgi aktarım sürecinin parçası olmuştur.

Akıl, bilgi ve kültürel hafıza

Türk halk kültüründe de aklın ve düşünmenin önemini vurgulayan çok sayıda atasözü ve deyim vardır: "Akıl yaşta değil, baştadır", "Akıl akıldan üstündür" gibi atasözleri ile "kafayı çalıştırmak", "işin içinden çıkmak", "fikir yürütmek" gibi deyimler, düşünerek hareket etmenin ve aklı kullanmanın kültürel hafızamızdaki yerini göstermektedir.

Öteden beri Anadolu insanın doğayı gözlemlemesi, deneyimlerden yararlanması ve sorunlara çözüm üretmesi, günlük yaşamın önemli unsurları arasında yer almıştır. Bu anlayış, bilgiye ve öğrenmeye verilen değerin yanı sıra akılcı düşüncenin kültürel hafızamızdaki yerini de göstermektedir.

Aklı başkasına bırakmak

Yukarıdaki birkaç örnek, insanlık tarihi boyunca aklın ne kadar önemli görüldüğünü gösteriyor. Fakat aynı tarih bize başka bir gerçeği de göstermektedir: İnsan, zaman zaman kendi aklını kullanmak yerine başkasının aklına sığınmayı tercih etmektedir. Günümüzde de bunun çeşitli örneklerini görüyoruz. Kişinin kendi sorunlarını çözmek için çaba göstermek yerine sürekli birilerinin onun adına düşünmesini ve karar vermesini beklemesi, giderek bir bağımlılık ilişkisine dönüşebiliyor. Öğrencinin öğretmeninden, hastanın doktorundan, cemaatin imamından ve hatta günümüzde insanın yapay zekâdan kendisi adına her şeyi düşünüp yapmasını beklemesi, zamanla bir bağımlılık ilişkisine dönüşebiliyor. Geçmişte bireyin düşünme yetisini çeşitli otoritelerin tekeline bırakması nasıl bir bağımlılık yarattıysa, gelecekte insanın kendi muhakemesini tamamen algoritmalara bırakması da benzer bir zihinsel bağımlılık riski taşıyabilir. Kim bilir, belki geleceğin en önemli "aydınlanma" tartışmalarından biri tam da bu olacaktır.

Şunu da belirtmeden geçmemeliyim. Elbette buradan insanın kimseye ihtiyacı olmadığı sonucu çıkarılmamalıdır. Tam tersine, insanın bilgi ve tecrübesinin sınırlı olduğu gerçeğini kabul etmesi bir erdemdir. Öğretmenden öğrenmek, doktora danışmak, bilimsel bilgi ve teknolojilerden yararlanmak veya bir uzmanın deneyimine başvurmak aklın terk edilmesi değildir. Buradaki asıl mesele aklı başkasına teslim etmek ile başkasının bilgisinden yararlanmak arasındaki farkı görebilmektir. Burada ihtiyaç duyduğumuz şey aklı başkasına teslim etmek ile başkasının bilgisinden yararlanmak arasında tam olarak sağlıklı bir denge kurabilmektir.

Netice itibarıyla insanın kendi aklını kullanmaması, başkalarına bağımlılığı, düşünsel itaati ve özgür iradenin zayıflamasını beraberinde getirecektir. Özgür düşünemeyen birey, kaba bir tabirle bir bakıma, "yuları başkasının elinde olan" kişiye dönüşebilir. Oysa insan olmanın en temel özelliklerinden biri, düşünmek, sorgulamak, seçim yapmak ve yaptığı seçimlerin sorumluluğunu üstlenebilmektir. Eğer insan olarak hür düşünmek, hür yaşamak, nitelikli ve anlamlı bir ömür sürmek istiyorsak, hegemonyaya, zihinsel bağımlılığa ve irademizi başkasına teslim etmeye karşı durmamız gerekir. Bunun yolu ise başkalarının bilgisine sırt çevirmekten değil, kendi aklımızı özgürce ve sorumlu biçimde kullanmaktan geçer. O hâlde, nitelikli, özgür ve anlamlı bir yaşam için; bilmekten korkma, sorgulamaktan çekinme, aklını başkasına teslim etme

Ahmet SANDAL

İKTA Dergisi Yazı İşleri Müdürü, Şair Yazar

Anadolu İrfanı ve İkta Dergisi

"Anadolu irfanı, insanı merkeze alan bir bilgeliktir."

Kısa ve öz tanımı budur Anadolu İrfanı'nın.

Elbette bu tanım bu yazıda çok az kalır. Biraz daha etraflıca açıklama yapalım.

Bu kavramı, yani Anadolu İrfanını bir de ansiklopedik bilgiler ışığında tanımlayalım:

Anadolu İrfanı, İslam'ın, saf ve temiz yürekli Anadolu insanı tarafından bir hayat biçimine dönüştürülmesidir. Buna göre Anadolu İrfanında Dinî ibadetlerin sadece şekilden ibaret kalmayıp kalbî boyutla yaşanması ve tüm hayatımıza ahlak olarak uygulanmasıdır. Namazımız bir vuslat, buluşmadır ve hayatı tefekkürdür. Oruç, sadece aç kalmak değil "dilini yalandan, gözünü haramdan ve sözünü gıybetten korumaktır."

Herkese Yunusça bakmak ve "yaratılanı Yaratandan ötürü sevmek" Anadolu İrfan Sahiplerinin asıl düsturudur. Farklılıkları dışlayıcı bir durum olarak değil, ilahi bir zenginlik olarak görerek tüm mahlukata şefkat ve merhametle bakmak Anadolu İrfanı'dır. Toplumda dedikoduyu, kötülüğü ve fitneyi ortadan kaldırmak, kusurları örtmek, yapıcı ve birleştirici bir üslup benimsemek Anadolu İrfan Sahiplerinin esas özelliğidir. Kendisine verilen maddi ve manevi değerleri, tabiatı ve insan ilişkilerini birer emanet bilerek koruma bilinci Anadolu İrfanı'dır.

Anadolu İrfanı esasında bir gerçek Mü'min Vasfı ve gerçek Müslüman Bakışıdır.

Anadolu İrfanı bir de şöyle basitçe tanımlanabilir.

Anadolu İrfanı, "elinde değnek, önünde sürü, gönlünde hikmet taşıyan bir Çoban Sessizliğidir."

O sessizlik ve hikmet, huzurdan kaynaklanır.

Böyle bir sessizlik ve hikmet içinde dağda bayırda, şehirde köyde, ibret alarak gezmektir. Ve bulunduğu noktada, gerektiğinde susmak, gerektiğinde konuşmak, ancak Hakkı ve Sabrı tavsiye etmektir. Hakkı ve Sabrı tavsiye etmek kurtulmaktır. Anadolu İrfanı zaten kurtuluş kapısıdır.

Dergimizin bu sayısının başında (Başlarken Kısmında) örnek olarak anlattığım o garsonun tavrı Anadolu İrfanı'ndan kaynaklanır. Yüce Rabbim (cc)) hepimize Anadolu İrfanı nasip etsin. Amin.

Bu irfan çok mühim. Şu nokta da çok mühim. Bu irfan daha çok okumamış ve yazmamış insanlarda oluyor. Okumamış ve yazmamış ancak Allah'ı bilmiş, Kendini Tanımış insanlarda oluyor Anadolu İrfanı.

Evet, bu irfan, okumuş insanlarda, alimde ve hocada olmaz çoğunlukla. (Varsa da onlara da selam olsun.) Bu irfan, bir çobanda, bir garsonda, bir terzide, bir berberde yani okumamış kişilerde olur da, bir profesörde olmayabilir. Bunu açık ve net olarak belirteyim. (Elbette birçok alim ilmiyle bu irfana sahiptir. Bunu belirtmeyi faydalı buluyorum. Ancak Anadolu İrfanı denildiğinde alim ya da hoca akla gelmez, daha çok çoban ya da garson akla gelir.)

Anadolu İrfanı hakkında bu bilgileri böylece beyan ettikten sonra gelelim Dergimizdeki yazımızın asıl konusu Anadolu İrfanı ve İKTA Dergisi bağlamında söylemek istediklerime.

Bizim hasbelkader 1 yıldır, her ay çıkarttığımız bir Dergimiz var. Biz derken kastımız, 2025 yılımda kurmuş olduğumuz, İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği. Bu Dernek tarafından her ay çıkartılan Derginin adı İKTA, yani İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları. Bu Derginin kapak sayfasında şu yazılıdır. "Özümüz İKTA, gönlümüz HAK'ta, yüzümüz HALK'ta, sözümüz YEKTA." Bu söz Anadolu İrfanı'ndan neşet alan bir sözdür.

Dergimizin ana maksadı, esas misyonu Anadolu İrfanı çerçevesinde halkımızı şuurlandırmak ve cümle insanımıza, A'dan Z'ye, Yedi'den Yetmiş"e ışık tutmak ve yolumuzu aydınlatmaktır.

İKTA Dergimizin Yazı İşleri Müdürü Ahmet Sandal, yani bendeniz. Başyazarı Ali Küçükdağlı'dır. Bu Dergi, Ekim ayı itibariyle 12 sayıya ulaştı. Dergimizin 13. sayısı Kasım Ayında çıkacak inşallah. Nice nice yıllar içinde binlerce sayıya ulaşacağız, inşallah.

Biz "Ya Zel Eman" dedik Allah'a güvendik ve "Ya Rabbi Yessir" dedik Yüce Rabbimiz'den (cc) kolaylık diledik ve elhamdülillah hiçbir güçlük ile karşılaşmadan İKTA Dergisi olarak yolumuza devam ediyoruz.

İKTA Dergisi bir kervandır, yoluna inşallah devam edecektir. Bir de şunu belirteyim. İKTA'nın açılımı "İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları" olsa da esasında İKTA, Selçuklu ile Osmanlı'nın temelini oluşturan bir sistemin adıdır. Bir şeye, özelikle de toprağa emaneten sahip olmaktır. İKTA, Devlet tarafından verilir. İKTA'yı Devlet adına alan kişi o toprağı aldığı esas müessese adına (yani Devlet adına) emaneten işletir. Esas mülkiyet Devlet'tedir.

Bize de İKTA verildi, ama Devlet tarafından değil, daha Yüce bir Zat (cc) tarafından bize İKTA verildi. Hem Dernek ve hem de Dergi bize verildi. İkisi de İKTA'dır.

Biz İKTA Derneği ve İKTA Dergisini veren Zat (cc) adına çalışıyoruz. İKTA bize bir emanettir. İKTA bize bir tahsistir. Allah (cc) bu şuurdan ayırmasın. Bu şuur ile azim ve çaba ile nice nice hayırlı çalışmalar nasip eylesin. Amin.

İnsan Kitap ve Topluma Dair Veciz Sözler

"Dağ yaklaştıkça, insan uzaklaştıkça büyür."

***

"İnandığın gibi yaşamazsan, yaşadığın gibi inanmaya başlarsın."

***

**"Kendine usta diyebilmen için önce ustanı geçeceksin.
Sonra seni geçecek bir öğrenci yetiştireceksin."**

***

"At sahibine göre kişner."

***

"Allah imhal eder, ancak asla ihmal etmez."
"Allah yarına bırakır, ancak yanına bırakmaz."
"İlahi adalette zamanaşımı yoktur."

***

"İnsan zulmeder, kader adalet eder."

***

"Kırk yaşına kadar kuzu ye. Kırk yaşından sonra kuzunun yediğini ye."

***

**"'Ey insan, kadere az bahane bul. Buğday ektin de, arpa mı biçtin?"
Fuzuli**

***

**"Ey insan! Kader kader diyerek, bahane arayacağına,
çalışmak çalışmak diyerek çare ara!"**

Kitapçı Baba

Rabia Beray ÇAĞLIN

Öğrenci, Dergimizin Ağustos nüshasında (10. sayısında) "Filistinli Çocuk" şiirinin yazarı.

Kökümüz Anadolu, Yolumuz Gelecek

(İKTA Dergisi'nin Birinci Yılına)

Anadolu gönlüm / irfanla dolu
Dünden yarınlara / ışıklar dolu
Bin yıllık hikmetin / özüyle dolu
Dünden yarınlara / ışıklar dolu

Toprağın bağrında / çiçekler açar
İrfanın kandili / gönüller açar
Atadan gelenler / gönüller açar
Anadolu nuru / çağlara saçar

Kökümüz derinde / özümüz bizde
Geçmişten yarına / sözümüz bizde
Nerede olsak da / gözümüz bizde
Anadolu ruhu / özümüz bizde

Bir yılın emeği / gönüller açtı
Kalemler el ele / nice yol açtı
Şiir ile nesir / gönüller açtı
İKTA'nın ışığı / nice yol açtı

Ali Küçükdağlı / gönül eridir
Ahmet Sandal dahi / gönül eridir
İki güzel kalem / kültür nehridir
İKTA'nın ocağı / irfan yeridir

Gençlere verelim / güzel mirası
Edep ile artsın / gönül sevdası
Merhamet, doğruluk / olsun mayası
Türkçenin ışığı / gönülde kalsın

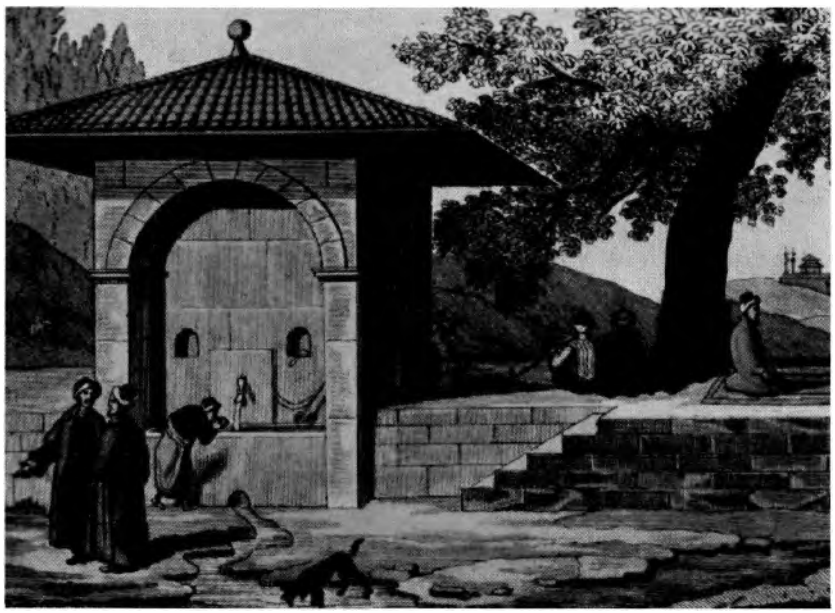
Aybengü der: İKTA / gönülde kalsın
Anadolu nuru / gönüller sarsın
Birinci yılın da / kutlu yıl olsun
Kökten geleceğe / ışıklar saçsın

Editörün Şiire Notu: Rabia Beray Kızımız Dergimizde sürekli şiir ve yazıları yayımlanan Kardeşim Ömer Çağlın'ın kızıdır. Babası vatan sevdalısı ve edebiyat dostu çok hassas bir şahsiyettir. Ve bu muhterem Kardeşimizin Kızı Rabia Beray Babasının yolunda ve O'nun gibi samimi duygu ve düşüncelerle ruhunu doldurmuş, takdire şayan bir Kızımızdır. Bu şiiri de kendiliğinden ve birdenbire yazarak Babasına takdim etmiş, oradan da bize gönderildi. Bize de bunun yayımlamak ve bu Kızımız için her daim dua etmek yakışır. Allah (cc) yolunu ve bahtını açık eylesin. Maşallah.

Ali ŞAHİN

Tarım ve Orman Bakanlığı, Ziraat Yük. Müh. / Sosyolog/ Uluslararası İlişkiler

Su ve Çeşme Kültürü

"İnkâr edenler, göklerle yer bitişik iken onları ayırdığımızı ve her canlı şeyi sudan yarattığımızı görmezler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?" (Enbiya Suresi, 30. Ayet)

İnsan vücudunun ve yeryüzünün 4'te 3'ü Sudur. Su; iki hidrojen bir oksijen atomundan oluşan, oda sıcaklığında renksiz, tatsız ve kokusuz kutuplu (polar) bir bileşik olan, doğada katı (buz), sıvı (su) ve gaz (buhar) hallerinde bulunabilen, donduğunda genleşen, evrensel çözücü olan tek maddedir. (Yanıcı (H2) + yakıcı (O) =Söndürücü (H_2O)). Dünyada %2,5'i tatlı su olup sadece %1'i içilebilir. Dünyadaki su miktarı hidrolojik döngü sayesinde ne azalır ne çoğalır, hep aynı kalır.

Susuzluğunu giderен insanın minnet duygusunu ifade eden dilimize yerleşmiş "Su gibi aziz ol" sözlerden sadece biridir. Bir yudumu için böylesine güzel dualarla teşekkür edilen su, tarih boyunca en belirleyici unsurlardan biri olagelmiştir. Su için savaşılmış, kuraklıktan dolayı büyük göçler yaşanmıştır. Ve su deyince hemen çeşmeler gelir akla. Özellikle de bizim çeşmelerimiz. Eşsiz zarafette bir "su kültürü"nü nakış nakış yansıtan, su gibi güzel bir nimeti daha da güzelleştiren çeşmelerimiz.

Su medeniyet, çeşme sanattır.

Çeşme, su kaynağı anlamında Türkçe'de göz kelimesinin karşılığı olan "çeşm" sözcüğünden gelmektedir. Kaynağından bir hazneye toplanan ya da borularla getirilen suların akıtılmasına yarayan lüleli veya bir hazne şeklinde mermerden ya da taştan yapılmış su alma yeridir. Çeşmeler toplumsal hayatın ve mahalle kültürünün merkezinde yer alan sosyal buluşma noktalarıdır.

Çeşmeler Ortaçağ başlarında önemlerini yitirmeğe başlamış ve su gereksinimi büyük ölçüde kuyulardan karşılanmıştır. 12. yüzyıldan sonra ise sokak çeşmelerinin yeniden ortaya çıkmaya başladığı görülür. Ortaçağın sonunda ise çeşme yapıları abartılı bir bezeme unsuru haline gelerek yemek masalarında bile yer almaya başlamıştır. Aynı dönemde Bizans saraylarının çeşitli şaraplar akıtan masa çeşmelerinden söz edilmekle birlikte, bu örneklerden hiçbiri günümüze ulaşmamıştır.

Türk mimarisinde en sade çeşmeler kesme taştan ve sivri kemerli duvar nişleri şeklindedir. Bu yapılar bazen kabartmalarla işlenir, bazen kitabeli bir ayna taşı ile kaplanarak bunun ortasındaki lüleden su akar. Anadolu'nun her şehrinde, köşe başlarında, sokak içlerinde içme suyu ve gündelik su ihtiyacı için bu tür yapılar yapılmıştır.

Anadolu Türk mimarlığında kent dokusu içinde önemli yerlere sahip çeşmeler; konumlarına, biçimlendirilişlerine ve yapılış nedenlerine bağlı olarak, "anıtsal çeşmeler, meydan çeşmeleri, köşe başı çeşmeleri, sokak çeşmeleri, oda çeşmeleri ve namazgah çeşmeleri ve duvar çeşmeleri" gibi isimler alırlardı.

Tarihin her döneminde suyun hayat için vazgeçilmez bir ihtiyaç olması, insanoğlunu suyu kendi bulunduğu yere getirmeye zorlamıştır. Bu da kaçınılmaz olarak "su mimarisi"ni doğurmuştur. Su mimarisi deyince akla gelenler; bentler, su kemerleri, sarnıçlar, çeşmeler, sebiller, şadırvan ve havuzlar...

Eski zamanlardan beri çeşmeler, bahçelerin ve kentsel alanların düzenlenmesinde önemli bir yer tutmakta ve ilk havuz eski Lagaş Kenti'ndeki MÖ. 3000'lerden kalma kayalara oyulmuş Babil havuzudur. Geç Helenistik dönemde su kaynakları Yunanistan'daki gibi Ege uygarlıkları boyunca da çoğu zaman kutsal sayılmıştır.

Antik Roma'da "nympheum" denilen çeşmeler hem hayvanların sulanması, hem içme suyu sağlama, hem de görsel zenginlik yaratma amacıyla inşa edilmişlerdir.

Bir Osmanlı Çeşmesi.
İstanbul'da Topkapı Sarayı'nın dış kapısı önündeki tarihi III. Ahmed Çeşmesi.

Osmanlılarda Klasik dönemdeki çeşmeler basit nişli dikdörtgen yapılardan ibarettir. Türk sanatında anıtsal görünüm gösteren çeşmeler özellikle Lale Devri'nde yapılan yapılardır. Bunların en önemlilerinden birisi 1829 yılında İstanbul'da yaptırılan III. Ahmet Çeşmesi'dir. Yapı, devrinin en karakteristik yapılarından biridir. 20. yüzyılda yapılan geç Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemi çeşmeleri daha sade yapılardır.

Kaynağı Hak ve Hakikat olan; arı, duru, gürül gürül, pırıl pırıl, coşan, taşan, akan gönül çeşmesi ne tükenmez bir hazinedir. Ne mutludur ki o kaynağı ırmağa dönüştürenlere... Yolcunun, hancının kana kana içtiği, dostun ferahlandığı, serinlediği, kurdun, kuşun mesken tutuğu, gönlü sevgi, merhamet, iyilikle dolup taşan çeşme gibi oluk oluk akanlara selam olsun...

"Haydi, sen şimdi su olduğunu düşün ve kendini su gibi hisset. Su gibi özel, su gibi güzel, su gibi berrak, su gibi yaralı, su gibi yaşam kaynağı ve su gibi bitmez tükenmez olduğunu anımsa. Ama yine su gibi küçük bir bardağın içine sığdır ki kendini insanların damarlarına girebilmeyi öğren. Yaşam ver, vazgeçilmez ol." (Mevlâna)

Kasım 2025-Kasım 2026 (Bir Yılda Ön Kapakta Hangi Konulara Dikkkat Çektik)

1- Kasım 2025 sayısı: Kapak resmi ve konusu: İKTA logosunun açılımı. (Bu açılımın ne olduğunu Dergimizin bu sayısında da anlattım. Ön kapak iç sayfada Logo'muzun açılımı ve anlamı mevcuttur. Öğrenmek isteyenler oradan okuyabilirler.)

2- Aralık 2025 sayısı: Kapak resmi ve konusu: "Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz, ancak kalplerinize ve amellerinize bakar" Hadis-i Şerifi yazılı Tablo. Sultan Ahmed tuğrası. Bu tuğrada, "Şah Ahmed bin Mehmed Han El Muzaffer Daima" yazmaktadır. En son tabloda, "kim Er kim değil, yarın Hak Divanında belli olur" Hat yazısı. (Yunus Emre'miz "kimin ne olduğu bu Dünya'da belli olmaz" diyor. Gerçekten de bir kişi Er mi, değil mi, bu Dünya'da belli olmaz.)

3- Ocak 2026 sayısı: Kapak resmi ve konusu: Misak-ı Milli Haritası. Her Türk Genci bu haritayı bilmelidir. Bu haritada Batı Trakya, Batum, 12 Adalar ile Musul ve Kerkük de bizim sınırlarımız içindedir. Yani şu anda Yunanistan'da, Gürcistan'da, Irak'ta olan bazı yerler esasta bizimdir.

4- Şubat 2026 sayısı: Kapak resmi ve konusu: Kahramanmaraş Büyük Depreminin 3. Yılı münasebetiyle Deprem Gerçeğine dikkat çektik.

5- Mart 2026 sayısı: Kapak resmi ve konusu: Yunanlı Filozof Sokrates ve Sahabe Hazreti Ebu Zer hakkında bilgiler verdik. Her ikisinin ortak yönü olan "Müesses Nizama (Kurulu Düzene) karşı duruşları ve yöneticileri doğru yola çağırışları ve yöneticilerin yanlışlarını da yüzlerine karşı korkusuzca haykırışları" mühimdir. Bunu beyan ettik.

6- Nisan 2026 sayısı: Kapak resmi ve konusu: Ordumuz içinde çöreklenen askeri bir cunta (diktatörlük heveslisi bazı subaylar) tarafından) 27 Mayıs 1960'te Başbakanlık görevinden indirilen ve demokrasiyi ortadan kaldıran o subaylar tarafından düzmece bir mahkemede yargılanıp idam edilen Merhum Adnan Menderes'in Eskişehir Mitingindeki kalabalığa dikkat çektik.

Bu miting 25 Mayıs 1960 tarihlidir. Mezkûr askeri darbeden yalnızca iki gün önce 150 bin gibi büyük bir kalabalık Adnan Menderes'i bağrına basıyor, ancak askeri darbe olduğunda kimse çıkıp da Başbakanına sahip çıkmak için sokağa çıkmıyor. Buna dikkat çekerek "kuru kalabalıklara güvenilmez" dedim.

7- Mayıs 2026 sayısı: Kapak resmi ve konusu: 18 yapraklı bir papatya, 18 ahlak ilkesini temsil etmek üzere kapakta yayımlandı. En başta ve en üstte Adalet vardı. Papatya Resminin altında şöyle yazdık: "Ahlak adaletle başlar, adaletsizlikle biter."
8- Haziran 2026 sayısı: Kapak resmi ve konusu: "Sorunları halının altına süpürmeyin. Sorunları çözün." Bu Ülkedeki tüm önemli sorunları sıralayıp ve bir bir yazıp "bunları çözmek için irade gösterin" dedik. Kime dedik? Elbette tüm kamu yöneticilerine seslendik.
9- Temmuz 2026 sayısı: Kapak resmi ve konusu: "Cevizin kabuğunu özüne inmeyen, cevizin hepsini kabuk zanneder." İmam Gazali'nin bu sözünü öne çıkartarak o minvalde görüşlerimizi açıkladık.
10- Ağustos 2026 sayısı: Kapak resmi ve konusu: Gençlerimizdeki "mesleksizlik" sorununa dikkat çektik ve işsizliğin değil mesleksizliğin daha önemli olduğunu vurguladık. Mutlaka ve mutlaka her Türk Gencinin bir mesleği olmalıdır ve bunun için de çözümler geliştirilmesi gerekliliğine işaret ettik. Mühim olan bir düz liseyi ya da meslek kazandırmayan bir fakülteyi bitirmek değildir. Mühim olan "diploma almak" değildir. Mühim olan meslek sahibi olmaktır. Bunun için de eğitim sistemimiz baştan sona değiştirilmelidir.
11- Eylül 2026 sayısı: Kapak resmi ve konusu: "Kahvehane'den Kıraathane'ye: Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesi." Bu Projeyi İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği olarak Ankara Kahveciler Esnaf Odası Başkanlığıyla birlikte, İçişleri Bakanlığımız Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü destek ve mali yardımlarıyla 1 Temmuz-31 Aralık 2026 tarihleri arasında gerçekleştiriyoruz. Bu Projeye kapakta dikkat çektik.
12- Eylül 2026 sayısı: Kapak resmi ve konusu: Bu son sayıda, yani Dergimizin elinizde bulunan 13. sayıya gelmeden, bir önceki sayıda, "kapitalizme reddiye" mevcuttur. Kapitalizm Dünya'daki tüm toplumlarda yaşanan her türlü sorunun kaynağıdır. Kapitalizm bir bataklıktır ve kurutulmalıdır. 12. sayıda buna dikkat çektik.
Evet, 12 sayıda bunları dikkatlerinize sunduk. Allah (cc) nasip ederse daha nice nice hususları dikkatlerinize sunacağız.
Yazmak bizden, dikkat etmek sizden. Biz yalnızca bir tebliğciyiz.
Son bir not: Adeta son bir yılda dağa-taşa, ağaca yaprağa "İKTA" diye yazdık, elhamdülillah.

Bu resimdeki yaprak, Başyazarımız Ali Küçüdağlı'nın önüne, dinlendiği parkta düştüğünde, Ali Ağabeyimiz elindeki demir anahtar ile yaprak üzerine "İKTA DERGİSİ" diye yazmış. Sağolsun. Bu Dergi O'nun sayesinde bu noktada. Çok teşekkür ediyorum Sayın Başyazarımıza.

Derneğimizin Faaliyetlerinden Kareler

Ankara Kahveciler Esnaf Odası Başkanı İsa Güven ve İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği Üyeleri olarak Araştırmacı Yazar ve Keçiören Belediyesi Başkan Danışmanı Ayşe Sucu Hanımefendiyi ziyaret ederek fikir alışverişinde bulunduk ve hasbihal eyledik.

Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları Kurucu Başkanı ve İslam ve Toplum temelinde kitapları ve araştırmaları bulunan Yazar, halen Keçiören Belediyesi Danışmanı Ayşe Sucu Hanımefendiyi ziyaret ederek fikir alışverişinde bulunduk. Kendisine İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği ile İKTA Dergimiz hakkında bilgi sunduk.

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneğimizin Dergisi İKTA'nın 10. ve 11. sayılarını kadim Dostumuz Mado Bahçe Sahibi Hemşehrimiz Alaattin Nalcıoğlu Ağabeyimize takdim etmek üzere Hemşehrilerimiz Sami Saçmalı ve Ramazan Kısacık ile birlikte uğradığımızda, memleketimiz Kahramanmaraş'ta DSİ Bölge Müdürü olarak çok güzel işlere imza atan, sonrasında da DSİ Genel Müdürlüğü yapan, Edemiz, Ağabeyimiz Mevlüt Aydın ve DSİ'de Uzun yıllar Personel Dairesi Başkanlığı yapan (DSİ'nin Muzosu) Muzaffer Ölçen ile karşılaşmak çok güzel duyguydu.

Edirne İli Keşan İlçesi Beğendik Kasabası Belediye Başkanı Ferat Gülver ve Bakanlığımızdan emekli Sinan Altunsuyu Kardeşime İKTA Dergimizi takdim ettim

Emekli Memur Sen Başkanı Ali Küçükkösen Ağabeyimi Adaşı Başyazarımız Ali Küçükdağlı ile birlikte ziyaret ederek hasbihal eyledik. Ziyarette Çankırılı Hocamız Münir Özcan ile tanıştık. Kendilerine İKTA Dergimizin son sayısı Ekim Sayısını takdim ettim.

Eğitim Bir Sen Başkanı Abdulaziz Aydın Hemşehrimi Dergimizin Başyazarı Ali Küçükdağlı ile Yazarımız Saim Sağlam ile birlikte ziyaret ederek hasbihal eyledik. Kendilerine İKTA Dergimizin son sayısı Ekim Sayısını takdim ettim.

Memur Sen Danışmanları Necmeddin Evci Ağabeyim ile Şair Yazar Sıtkı Caney Kardeşimi ziyaret ederek hasbihal eyledik. Kendilerine İKTA Dergimizin son sayısı Ekim Sayısını takdim ettim.

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Dernekler Daire Başkanı Fatih Günay Kardeşimi ziyaret ederek Kahvehane'den Kıraathane'ye Dijital Bağımlılıkla Mücadele ve Okuma Kültürünün Yaygınlaştırılması Projesinin serencamı hakkında bilgi sunduk. Bu vesileyle kendilerine Derneğimizin yayın organı İKTA Dergisinin son sayısını takdim ettim. İlgi ve nezaketleri için teşekkür ediyorum.

Mehmet (Akkaş) GÖRGÜLÜ

Bolu Gerede Aşağıovacık Köyü doğumlu, E. Ziraat Mühendisi, Şair Yazar

Aşağı Ovacık Köyünün 1955 – 1960 Yılları Arası Durumu Yaşamın Şiirlere Dökümü - IV

Kırmızılı allı donlarını dizlerine kadar sıyırırlardı
Çamaşır üstünde sağa sola vurarak çiğnerlerdi
Elle çitilemeleri yetmez Tokaçla da döverlerdi
Omo da tursil de yoktu çamaşırı kille yıkarlardı

Yıkanan çamaşırları iki kişi elleriyle bükerlerdi
Büküp büküp sıkıp sonrada ipe asıp sererlerdi
Duman sis içinde akşama kadar sürdürürlerdi
Akşam yorgun bitik kazan çamaşır dönerlerdi

Akşam otururduk karşısına odun yanan ocağın
Pişecek tarhanayı sütü korduk üstüne saçağın
Masal satılır yüzük çorapta saklama oynanırdı
Mis kokardı Ürmeğinden çıkan taze tereyağın

Yüzümüz aydınlık arkamız karanlık otururduk
Arar arar sonunda çoraptaki yüzüğü bulurduk
Ocaktaki yanan ateş sönmeye başladığı zaman
Karanlık çökünce varırdık yatağa yatar uyurduk

Nişan ve düğünde pasta yoktu şerbet dağıtılırdı
Gençler çocuklarda şerbet içmek için yarışılırdı
Çay ve şeker kısıtlıydı muhtar ve imamda boldu
Bizlerde de vardı kıttı kitlenip dolapta saklanırdı

Demi iyi çıkardı çayın Okulun Çeşme suyundan
Kışın Ramazan'da getirirdik çayın suyunu ondan
Çay değerliydi her hal çayın şekerin kıtlığından
Pikniğe sayılı verilmişti yedi adet ev şekerinden

Zurna Davulla köçeklerle yapılırdı düğünler
Davula vurulur zurna çalınır oynardı köçekler
Tabancayla mermi tüfeklerle de atılırdı fişekler
Ata binip yarış yaparlardı damat gelin güveyler

Gelin evden çıkar hediye verme dua etmelerle
Seymen olur gençler ellerinde kırma tüfeklerle
Düğüne herkes katılırdı temiz elbiseli giysilerle
Damat itilirdi gelin odasına yumruklu darbelerle

Takke giyer yaşmak vurur dikilirdi kapı arkaya
Kaynananın izni yoksa gelin oturmazdı sofraya
Müsaade yoktu gelinin kaynatayla konuşmaya
Penezleride takardı gelin takkesine sıra sıraya

Kendimi dokuz on yaşta kırda bayırda buldum
Ben çoban olup onları gece boyunca uyuttum
Köpeklerle bekledim davarları ayın ışığında
Gece sabaha kadar uyumayıp nöbet tuttum

Merhum Haca ile Kela'nın Ali idiler çobanlar
Gürmeşelikte ergirimde doymuşlardı davarlar
Biz uyumayacağız şimdi sen uyu dediydi onlar
Erenlerde doymayıp kaybolanlardı davarlar

Aradık aradık kaybolan davarları bulamadık
Dinledikse de çan ve köpek sesi duyamadık
Korktuktu kurtların davarları bulmasından
Köpeklerle sürüyü bulunca sevindik rahatladık

Akkaş Mehmet 62 yıldır bu anısını unutmamış
Davarların o sabah ergirim de karnı doymamış
Çobanlarında geceki uykuları belli ki kanmamış
Köpekler çoban Davar Akçataşa kadar yayılmış

Kırda gök dedemler çiğdemler türlüce çiçekler
Çiğdemi çıkarırdı kökü düğmeydi yerdi bilenler
Yumurtaları boyayıp azık yapardık biz gençler
Oğlak kuzu buzağı hepsinin sesi idi meleyişler

(Devam edecek)

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları (İKTA) Derneğimizin temelinde "Anadolu İrfanı" vardır.

Ahmet Sandal

Anadolu İrfanı, insanı merkeze alan bilgeliktir.

Şair ve Yazarlarımız

Ahmet AK

Ahmet İSPİRDOĞAN

Ali ŞAHİN

Arafat ARIK

Alisa Çiçek AKYOL

Ahmet ÖZYANIK

Ahmet Süreyya DURNA

Alper ESKİKILIÇ

Altan AYDEMİR

Ayhan AYGÖRDÜ

Bora DURMUŞ

Cuma YILMAZ

Celalettin KURT

Döne ARIK

Hanifi YILMAZ

İsmail GÜVENÇ

Eda BAYAR

Gökhan SEVİNÇ

İsa DEMİREL

İsmail Hakkı ÜNAL

Haşim KALENDER

Hüsniye FURAL

Kadir ÇELİK

Mehmet YUMRUTAŞ

Meliha BOZTEPE

Nuray ALPER

Osman ŞAHİN

Ömer ÇAĞLIN

Ramazan TAHİROĞLU

Recep KONOKMAN

Sabahattin TURAN

Sami SAÇMALI

Songül CÖMERT

Şakir DİCLEHAN

Yusuf ÇELİK

Yemliha ÇETİN

Sizin Eseriniz.

İKTA
DERGİSİ

